Federico García
LORCA

ne garip federico adında ol

SEÇME ŞİİRLER

Türkçesi: ALOVA

1. basım: 2006
3. basım: 2013
E-kitap 1. sürüm Eylül 2014, İstanbul
2013 tarihli 3. basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Kapak tasarımı: Act creative

ISBN 978-975-07-2315-5

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

FEDERICO GARCÍA
LORCA

NE GARİP FEDERICO ADINDA OLMAK

ŞİİR

Türkçesi
Alova

FEDERICO GARCÍA LORCA, 5 Haziran 1898'de Fuente Vaqueros'ta doğdu. Granada Üniversitesi'nde hukuk okudu, ama çok geçmeden edebiyat, resim ve müzikle uğraşmak üzere okulu bıraktı. Madrid'de Salvador Dali, Luis Buñuel, Rafael Alberti gibi kendi kuşağından sanatçılarla arkadaşlık kurdu; şair Juan Ramón Jiménez gibi kendinden daha yaşlı ünlülerle tanışma olanağı buldu. Şiirleri, daha yayımlanmadan, İspanya'daki bütün edebiyat çevrelerine yayıldı. Daha sonra şiirleri *Şiirler Kitabı* (1921), *İlk Türküler* (1936) ve *Türküler* (1927) adlarıyla yayımlanacaktı. Lorca, dehasının en yatkın olduğu alanı, 1922'de Granada'daki halk müziği şenliğinde, ünlü besteci Manuel de Falla ile birlikte giriştiği ortak çalışmada buldu. Müzik ve şiir alanındaki eğilimleriyle ruhsal dürtülerini halk ve Çingene müziği geleneklerinde ortaya koyabiliyordu. Bu şiirler 1922'de yazdığı *Cante Jondo Şiiri* (1931), 1924-27 arasında yazdığı *Çingene Romansları* (1928) adlı yapıtlarında yer aldı. 1929-30 yıllarında çıktığı ABD ve Küba gezisinden, ölümünden sonra, 1940'ta yayımlanacak *Şair New York'ta* adlı şiir kitabı doğdu. İspanya'ya geri döndükten sonra 1936'da *Tamarit Divanı* adıyla basılacak şiirlerini kaleme aldı. İspanya'da cumhuriyet kurulduktan sonra Lorca kendini tümüyle tiyatroya verdi, *Kanlı Düğün*, *Yerma* ve *Bernarda Alba'nın Evi* adlı ünlü oyunlarını bu dönemde yazdı. 1934'te, boğa güreşçisi bir arkadaşının ölümü üzerine *Ignacio Sánchez Mejías'a Ağıt* (1935) şiirini kaleme aldı. İç Savaş başlayınca Madrid'den ayrılarak Granada'ya gitti. 1936'da ağustosun 19'unu 20'sine bağlayan gece, Granada'da Milliyetçiler tarafından yargılanmadan kurşuna dizildi.

ALOVA, 17 Haziran 1952'de Ankara'da doğdu. ODTÜ Mühendislik Fakültesi ve İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda öğrenim gördü. 1970'lerden başlayarak yazdığı şiirlerini *En Son Çıkan Şarkılar* (1980), *Giz Dökümü* (1989), 1996 Cemal Süreya Şiir Ödülü'ne değer görülen *Bitik Kent* (1995) ve *Dizeler* (2001) adlı kitaplarında topladı. Dünya şiirinden hazırladığı antolojilerin yanı sıra Lorca, Iuvenalis, Catullus, Guillevic, Neruda, Kavafis gibi şairlerin yapıtlarını dilimize kazandırdı. Seferis'in *Bir Şairin Günlüğü* adlı yapıtının çevirisiyle 2004 Dünya Kitap Çeviri Ödülü'nü aldı.

Öldürüşülünün 70. yılında Federica García Lorca

Anadolu Asya'nın Akdeniz'e verildiği iskeledir. Tarihte ilk açık denizciler olan Phokaililer Ege kıyısından yelken açtılar. Kent kuracak kadar güçlenen ilk korsanlar Kilikya'da ün saldılar. Doğu Akdeniz'de filizlenen uygarlık, Anadolu'ya, oradan Batı Akdeniz'e sıçradı. Endülüs'te boy veren Emevi uygarlığıysa Rönesans'ın kaynaklarından biri oldu.

Lorca bir Endülüslü'ydü. Endülüs; Arap, İbrani, Çingene ve Roma kültürlerinin kaynaştığı, tarihsel bir potaydı. Lorca'nın kanında ve kültüründe bu potanın ateşi yanıyordu. Lorca Endülüslü olmakla her zaman övündü. Gençliğinde ressam olarak tanınan Rafael Alberti'ye "Sen şair olursun. Bir kere, Endülüslü'sün; ikincisi, belleğin güçlü," dediği yazılıdır. Aynı denizi paylaştığımız, aynı şiirden beslendiğimiz, boğa güreşlerinde Araplar'ın "Allah!", bundan çıkarak, yüzyıllar sonra, İspanyollar'ın "Ole!" diye bağırdıkları bir kültür ortamında yetişen Lorca'nın Türkiye'de bunca sevilmesi hiç şaşırtıcı değil.

Lorca, "Bütün Şiirlerinden Seçmeler" adlı kitabımızın yıllar önce basıldığı zaman hemen tükenmesini doğal karşılamıştım.

Öldürülüşünün 70. yıldönümünde yeniden yayımlanan "Seçme Şiirler"in yeni kuşaklarca ilgiyle karşılanacağını umuyorum.

ERDAL ALOVA, 2006

Lorca Şiirinin Kökleri

1922 yılında, besteci Manuel de Falla ile birlikte *Cante Jondo* şenliği düzenleyen Federico García Lorca, adsız halk şairleri için şöyle diyordu: “üç-dört dizede insan yaşamındaki en yüksek duygusal anların karmaşıklığını özetleyiverir. Bunlar lirik duyguyu pek az şairce ulaşılabilen bir noktaya vardıran *copla*’lardır.

Ay kuşatıldı
sevgilim öldü.

Bu iki halk dizesinde M.Maeterlinck’in oyunlarından daha çok giz vardır. Yalın, gerçek, temiz bir giz.”

Lorca şiirinin temel sütunlarından biri olan *copla* 19. yüzyılın başına değin, İspanyol halkının düğünlerde, şenliklerde, dans eşliğinde belirli bir ezgiyle okuduğu üç-dört dizelik şiirciklerdi. *Copla* söylendiğinde lavta ya da gitar susar, dans sürerdi. Ayrıca, Akdeniz’in pagan ayinlerinde, bahar şenliklerinde, aşk serenatlarında *copla*’nın köklerini bulmak mümkündür. Hem doğaçtan söylenebilme özellikleri, hem de kolay hatırlanabilmeleri, *copla*’ların İspanyol halk şiirinin hiçbir türünde görülmediği ölçüde yaygınlaşmasına yol açtı. Köylülerin, zanaatkârların, dadıların, özellikle katır sürücülerinin yaydığı *copla*’lar ağızdan ağza dolaştı. Yaygınlaşmasıyla birlikte *copla*’nın konu alanı da genişledi. Aşk *copla*’larının yanı sıra, hapishane, gemici, madenci, kaçakçı ve meyhane *copla*’ları ortaya çıktı.

Daha çok Endülüs’te ve Kastilya bölgesinde yaygınlaşan *copla* genellikle dört dizeden oluşur, ikinci ve dördüncü dizeleri kafiyelidir. *Seguidilla, cuarteta, solea, alegria, siguiriya gitana, saeta* en bilinen biçimleridir. *Copla*’nın en özgün yanı, bir tek duygunun ya da durumun, en az sözcükle, en çarpıcı biçimde, yalın bir dille anlatılmasıdır.

Türk halk şiirinin *mani* türüyle karşılaştırılabilirse de, ben Japon *haiku*’sunu *copla*’ya daha yakın buluyorum. *Copla*’nın imge alanı her türlü

mecaz ve simgelerle örülüdür:

Aydınlanıyor kilise
sen girince içeri
ve çiçeklerle doluyor
sen oturunca
(Seguidilla)

Gözlerinle gözlerim
birbirine karıştı
çitlerdeki
böğürtlenler gibi
(Seguidilla)

Gittim sur dibine
dalgaları seyretmeye
ve denizin suları
kumlara döndü
(Cuarteta)

Genellikle kederi ve yalnızlığı anlatan *solea*'lar üç dizeden oluşur:

Yaklaş bana sevdiğim
minik kertenkeleler
nasıl yaklaşırsa duvara

Bildiriyor bıldırcın
şafağın söktüğünü
elveda, hayatımın sevinci

Çok eski bir çingene havası olan şu *siguiriya* örneğinde ise bir genç kız eğretileme yoluyla nane çiçeğiyle karşılaştırılır:

Kökleri
beslenmeye başlamadan
zor açar

nane çiçekleri

Aşağıdaki iki *copla* ise, bu türün belirgin özelliklerinden olan simge ve anıştırmanın çarpıcı bir biçimde kullanılması açısından ilginçtir:

Bir bitki ölünce
acısı sapına varır
kan ağlar kökleri
çiçeği yasa bürünür

Sönüyor kandil
yağ kalmamış şişede
git demiyorum sana
kal demiyorum sana

Copla'nın bir kökü Akdeniz kültüründeyse, bir kökü de, hem biçimsel özellikleri hem de söyleyiş üslubu bakımından aralarında büyük benzerlik bulunan *harca*'ya (ya da *merkez*) kadar uzatılabilir. *Harca* İspanyol-Arap ve İspanyol-İbrani şairlerinin klasik Arapça ya da İbranice'yle yazdıkları *muvaşşah* olarak bilinen şiir türünün son bölümüne verilen addır. üç ya da dört dizeden oluşan *harcala*'rın özelliği halkın konuştuğu Arapça ya da Roman diliyle yazılmış olmalarıydı. Genellikle bir genç kızın ağzından okunan *harca muvaşşah*'ın bütün özünü ve doruğunu oluşturan en çarpıcı bölümüydü. Bilinen ilk *muvaşşah* şairi 900 dolaylarında Kordoba yakınlarındaki Kabra'da yaşayan Mokadam'dır. İbn Bassam'a göre Mokadam klasik Arapça ya da İbranice'yle yazılan *muvaşşah*'lara halkın konuştuğu Arapça'dan ya da Roman dilinden aldığı deyimleri ve söz kalıplarını ekleyerek onlara *harca* adını vermişti.

Lorca'nın 1920'lerin başında yazdığı ama 1931'de yayımlattığı *Poema del Cante Jondo* (Cante Jondo-Derin Türkü-Şiiri) adlı kitabının ana bölüm başlıkları, birer *copla* biçimi olan, "Siguiriya Gitana", "Solea", "Saeta" yine bir çingene havası olan "Petenera" adını taşır. Lorca'nın *copla* ruhuna uyarak olağanüstü bir sözcük ekonomisiyle yazdığı şiirler Endülüs *Cante Jondosu*'nun yoğun ve dokunaklı söyleyişini yansıtır. *Cante Jondo Şiiri* bir halkın yüzlerce yıllık birikimiyle, modernizmi özümlemiş, son derecek yetenekli bir şairin buluşmasının yetkin bir örneğidir. Lorca'ya göre *Cante*

Jondo' ya asıl kimliğini kazandıran, toplum dışına atılmış çingenelerdir. Onların türküleri acının ve kederin sınırsız dalgalanmalarına olanak tanırlar. Bu türkülerin ortak temaları aşk ve ölümdür. Hepsinin kökünde hiçbir karşılığın bulunmadığı bir sorgulama gizlidir. Hiçbir zaman orta tonda söylenmeyen, her zaman uçlarda gezinen bu türküler, ya çözümü olmayan duygusal bir sorunu ortaya atarlar ya da onu ölümle çözerler. Her zaman, şafağı olmayan bir gecede söylenirler. Bu türkülerde kadın her yerdedir. *Cante Jondo*'da kadına *acı* denir. *Coplas populares*'de ya da Cante Jondo türkülerinde keder ete dönüşerek insani bir biçime bürünür.

II

20. yüzyılın başında İspanyol yazarlarını yönlendiren iki eğilim vardı. Birincisi, 1898 İspanyol-Amerikan savaşından İspanya'nın ağır yenilgiyle çıkmasının yol açtığı sorunlar. ikincisi, Nikaragualı şair Ruben Dario'nun başını çektiği *modernismo* hareketi.

İspanya'nın son sömürgesini kaybetmesiyle sonuçlanan yenilgi İspanyol toplumunun içinde bulunduğu *apati*'den silkinmesini sağlamış, bir bölük İspanyol edebiyatçısı ve aydınının İspanyol kimliğini ve ruhunu derinlemesine araştırmasını gündeme getirmişti. *Parnasçılar*'ın ve *Simgeciler*'in etkisinde kalan Dario ise *modernismo*'yu, İspanyolca konuşulan ülkelere yayarak, uluslararası bir şiirsel üslup oluşturmaya çalışıyordu. Tam yenilgi yılında İspanya'ya gelerek, Antonio Machado ve Juan Ramon Jimenez gibi önde gelen şairlere modernizmin kapılarını açtı. Öte yandan, ulusal kimlik arayışının getirdiği heyecan İspanyol gelenekçiliğinin canlanmasını sağladı. Machado Kastilya'nın şairi olurken, Gongora'dan beri uykuya dalmış olan Endülüs şiiri Juan Ramon Jimenez ile uyanmaya başladı. Ama bu şiirin asıl ayağa kalkışı, 1927 kuşağının en parlak temsilcisi Federico Garcia Lorca ile oldu. Jimenez Endülüs bahçelerini anlatırken, Lorca şiirinin kökleri Endülüs toprağının derinliklerine uzanıyordu. Şairler yüzlerce yıldır süregelen sözlü ve yazılı geleneği yeniden gözden geçirdiler. Gongora, Lope de Vega gibi ustalar yeni baştan değerlendirildi. “Eski türkülerini ortaya çıkarmakla Endülüs ruhunu bulmaya çalıyoruz,” diyordu Lorca. Ve ona göre bu ruhu, en kusursuz biçimde, çingeneler temsil ediyordu.

*Cante Jondo Şiiri'*nde *siguiriya, petenera, solea, saeta* gibi çingene havalarına kişisel ses tonunu veren, onlara 20. yüzyılın duyarlığıyla yeni biçimler giydiren Lorca, 1928'de yayımlattığı *Romancero Gitano*'da (Çingene Romansları) ana tema olarak yine çingeneleri seçti.

Kökleri 14. yüzyıla uzanan romanslar, değişmeyen vezin yapılarına karşılık, yüzyıllar boyunca yetenekli şairlerin elinde zenginleşmiş, son derece esnek biçimleriyle, halk türkülerinden, en incelikli baroğa ve saray müziğinin zarif ölçülerine kadar uygulanabilen, epik-lirik nitelikte bir türdü. Klasik romansların belirgin özelliği, şiiri baştan sona sürükleyen yarım kafiyeydi. Öykülemeden çok, dramatik gerilimin ön plana çıktığı romanslar, doğaüstü öğelerin ender olarak yer aldığı, gerçekçi şiirlerdir.

Lorca, *Çingene Romansları*'nda klasik sekiz hece ölçüsünü kullanırken, eski romanslardaki birbiri peşi sıra gelen dizelerin monoton düzenini kaldırarak çift dizelerde yarım kafiyenin egemen olduğu, hem tonda hem görüntüde sürekli biçimde değişen *copla*'lardan oluşan yeni bir romans geliştirdi. Edwin Honig'in de belirttiği gibi, "kişisel algılama diliyle, toplumsal duyarlığın dili arasında bir birleşme" sağlayarak, hem alışılmış, hem yeni denebilecek bir hava yarattı. 19. yüzyılda Galicialı Rosalio Castro'nun popüler bir *copla*'yla başlayarak lirik romansa geçtiğini, Antonio Machado'nun ortaçağ romanslarının epik görkemine kendi özgün üslubu ve çağdaş diliyle yeni bir boyut getirdiğini biliyoruz. Ama *Romanslar*'ı yazarken Lorca'nın asıl esin kaynağı, halk şiiri ritimleriyle yüksek bir edebi üslubu birleştiren Gongora oldu. 17. yüzyılın bu büyük şairi, Latince sözdiziminin etkisiyle, incelikli ve stilize bir dil kurarak, halkın yaşamından aldığı lirik temaları, her türlü eğretilemeye ve söz sanatına başvurarak, barok ve yapay bir doku içinde yeniden yarattı. Latince'yi bir yana bırakırsak, Lorca'nın *Romanslar*'ı yazarken izlediği yöntem Gongora'nınkine çok benzer.

Lorca'nın *Poeta en Nueva York*'a (Şair New York'ta) kadar süren şiir serüveni, bir toplumun zengin edebi geleneği içinde yoğrulan modern bir şairin, hem aydınlar, hem de geniş halk yığınları tarafından sevilebilen özgün bir şiiri yaratmasına tanıklık eder.

ERDAL ALOVA, 1994

Şiirler Kitabı'ndan

Libro de Poemas

1921

KÜÇÜK ALAN BALADI

Şarkı söylüyor çocuklar
sessiz gecede;
berrak dere,
sakin çeşme!

ÇOCUKLAR
Ne var o tanrısal
şenlik yüreğinde?

BEN
Siste kaybolan
çan sesleri.

ÇOCUKLAR
Bırakıyorsun bizi küçük alanda
söylerken şarkımızı.
Berrak dere,
sakin çeşme!

Ne var
bahardan ellerinde?

BEN
Bir kan gülü
bir ak zambak.

ÇOCUKLAR
Batır onları suyuna
bu eski şarkının.
Berrak dere,
sakin çeşme!

Nedir duyduğun
kırmızı, susuz ağzında?

BEN
Kemiklerinin tadı
büyük kafatasımın.

ÇOCUKLAR
İç dingin suyundan
bu kadim şarkının.
Berrak dere,
sakin çeşme!

Neden gidiyorsun uzaklara
küçük alandan?

BEN
Büyücülerle prensesleri
aramaya!

ÇOCUKLAR
Kim gösterdi sana yolunu
şairlerin.

BEN
Çeşmesi ve deresi
bu kadim şarkının.

ÇOCUKLAR
Uzağa, çok mu uzağa gidiyorsun
denizden ve topraktan?

BEN
Işıklarla dolu
ipekten yüreğim,
yitik çanlar,

süsenIer, arılarla dolu.
Çok uzaklara gideceğim,
karşı tepelerden uzaklara,
denizlerden,
yıldızların yanıbaşına,
geri istemeye İsa'dan
eski çocuk ruhumu,
efsanelerle büyümüş,
tüylü şapkası
tahta kılıcıyla.

ÇOCUKLAR

Bırakıyorsun bizi küçük alanda
söylerken şarkımızı,
berrak dere,
sakin çeşme!

Kavruk yeşil dalların
kocaman gözbebekleri,
yaralanmış rüzgârdan,
ağlıyor ölü yapraklara.

YARIDA KESİLEN KONSER

Bozdu armonisini
zifiri gecenin,
donuk, uykulu sus'u
yarım ayın.

Sessizce karşı çıkıyor
ayakotlarıyla kefenlenmiş arklar,
gölgenin müezzini kurbağalar
susakalmışken.

Eski köy hanında
kesildi üzgün müzik,
ve en eskisi yıldızların
kıstı ışığının sesini.

Çekildi rüzgâr
karanlık dağ mağaralarına;
tek başına bir kavak - Pythagoras'ı
düz ovanın –
kaldırıyor yaşlı elini
aşketmek için aya.

DENİZ SUYU BALADI

Deniz
gülümsüyor uzaktan.
dişleri köpükten
dudakları gök.

“Ne satarsın, akıl ermez kız
rüzgârda memelerin?”

“Suyunu, bayım, satıyorum
denizlerin.”

“Ne taşırsın, yağız oğlan,
karıştırıp kanınla?”

“Suyunu, bayım, taşıyorum
denizlerin.”

“Bu tuzlu gözyaşları
nerden gelirler, ana?”

“Suyunu, bayım, ağlıyorum
denizlerin.”

“Nerden doğar, gönül,
bu derin acı?”

“Çok acı
suyu denizlerin!”

Deniz
gülümsüyor uzaktan.

Dişleri köpükten,
dudakları gök.

DÜŞ

Dinleniyor serin çeşmede yüreğim.
(Unutuşun örümceği,
ör onu ipliklerinle.)

Söyledi türküsünü çeşmenin suyu.
(Unutuşun örümceği,
ör onu ipliklerinle.)

Uyanan yüreğim aşklarını söyledi.
(Sessizliğin örümceği,
doku gizlerini.)

Dinledi kasvetle çeşmenin suyu.
(Sessizliğin örümceği
doku gizlerini.)

Yuvarlanıyor yüreğim serin çeşmeye.
(Beyaz eller, uzaklarda,
kesti yolunu suların.)

Alıp götürüyor su neşeli türküsüyle.
(Beyaz eller, uzaklarda,
kalan bir şey yok sularda!)

YENİ TÜRKÜLER

“Gölgeye susadım!” der ikindi.
Ay der: “Parlak yıldızlara susadım.”
Dudakları arar kristal pınar
ve rüzgâr iççekişleri.

Kokulara, gülüşlere susadım ben,
yeni türkülere susadım,
ayların, süsenlerin olmadığı,
ne de ölü aşkların.

Yarının türküsüne
geleceğin dingin sularını
çalkalayan. Dalgalarını
balçığını umutla dolduran.

Hüzünden, acılardan arınmış
pırıl pırıl, usul bir türkü
arınmış hülyalardan
düşünceyle dopdolu.

Sessizliği gülüşle dolduran
lirik etsiz bir türkü
(bilinmeyene fırlatılmış
kör güvercinler uçuşu.)

Her şeyin, rüzgârın
ruhuna varan bir türkü
sonunda sonsuz yüreğin
sevincinde dinlenen.

Cante Jondo Şiiri'nden

Poema del cante jondo

1921

ÜÇ IRMAĞIN KÜÇÜK BALADI

Akar Guadalquivir
portakallar, zeytinlikler arasından.
İki ırmağı Granada'nın
iner karlardan buğdaya.

Ah, aşk
gitti gider.

Guadalquivir ırmağı
lâl rengi sakalı.
İki ırmağı Granada'nın
biri kan, biri gözyaşı.

Ah, rüzgârla
giden aşk!

Bir yol var Sevilla'da
yelkenli gemiler için;
Granada'nın sularında
yalnız iççekişler kürek çeken.

Ah, aşk
Gitti gider.

Guadalquivir yüksek kule
portakal bahçelerinde rüzgâr.
Dauro ile Genil, küçük kuleler
gölcükler üstünde ölü.

Ah, rüzgârla
giden aşk!

Kim der taşır sular
çığlıklardan bir yakamoz!

Ah, aşk
gitti gider!

Taşı denizlerine Endülüs
portakal çiçeği, zeytin taşı.

Ah, rüzgârla
giden aşk!

“SIGUIRIYA GITANA ŞİİRİ”NDEN

GİTAR

Başlıyor ağıdı
gitarın.
Kadehleri şafağın
kırılmış.
Susturmak
imkânsız.
Ağlıyor tekdüze
su nasıl ağlarsa,
nasıl ağlarsa rüzgâr
yağan karın üstünde.
Susturmak
imkânsız.
Ağlıyor
uzak şeyler için.
Ak kamelyaları arayan
sıcak Güney’in kumu.
Ağlıyor hedefsiz oku,
sabahsız ikindiyi,
ve dalın üstündeki
ilk kuşu.
Ah, gitar!
Beş kılıçla
ağır yaralı yürek.

SESSİZLİK

Dinle, yavrum, sessizliği.
Dalgalanan sessizliği,
kayan vadilerin yankılandığı
sessizliği,
alınları toprağa eğilten
sessizliği.

“SOLEA ŞİİRİ”NDEN

KÖY

Çıplak dağda
bir çarmıh.
Duru su
yüzyıllık zeytinler.
Daracık sokaklarda
pelerinli adamlar,
ve kulelerde
dönüp duran
fırıldaklar.
Sonsuza kadar
dönüp duran.
Ah, ağıtların Endülüsü’nde
kaybolmuş köy!

HANÇER

Hançer
giriyor yüreğe,
saban demiri nasıl girerse
toprağa,

Hayır
Onu saplamayın bana.
Hayır.

Hançer,
güneş ışını gibi,
yakıyor korkunç
oyukları.

Hayır
Onu saplamayın bana.
Hayır.

“SAETA ŞİİRİ”NDEN

Francisco Iglesias’a

OKÇULAR

Karanlık okçular
yaklaşıyor Sevilla’ya

Açık Guadalquivir.

Geniş, kurşuni şapkalar
ağır, uzun pelerinler.

Ah, Guadalquivir!

Uzak ülkelerinden
geliyorlar acının

Açık Guadalquivir.

Ve giriyorlar bir labirente.
Aşk, kristal ve kaya.

Ah, Guadalquivir!

GECE

Mum, lamba,
fener ve ateşböceği.

Okların
takımyıldızı.

Altından pencerecikler
titreşip duran.
Ve haç haç üstüne
şafakta sallanan.

Mum, lamba,
fener ve ateşböceği.

SEVILLA

Bir kuledir Sevilla
usta okçularla dolu.

Sevilla yaralamak.
Kordoba ölmek için.

Bir kent
uzun ritmleri gözler,
ve büker onları
labirentler gibi.
Tutuşan
asma filizleri gibi.

Sevilla yaralamak!

Oku altında gökyüzünün,
düz ovanın üstünde,
atar sürekli
okunu ırmağının.

Kordoba ölmek için!

Ve ufuklardan çılgın
karıştırır şarabına
Don Juan'ın acısını
ve Dionisos'un kusursuzluğunu.

Sevilla yaralamak.
Sevilla hep yaralamak için!

SAETA

Esmer İsa
geçiyor
Yahuda’nın süseninden
İspanya’nın karanfiline.

Bak geldiği yere!

İspanya’nın.
Duru ve karanlık göğüne,
kavrulmuş toprağa,
ve suyun çok yavaş
aktığı yataklara.
Esmer İsa,
yanık saçları,
çıkık elmacık kemikleri
beyaz gözbebekleriyle.

Bak gittiği yere!

BALKON

Lola
*saeta*lar söylüyor.
Sarıyor etrafını
küçük boğa güreşçileri,
küçük berber de
başını sallayarak
eşlik ediyor ona.
Lola
*saeta*lar söylüyor
fesleğenler
naneler arasında.
Hep aynı Lola,
kendine
bakıp duran havuzda.

ÇINSABAH

Ama aşk gibi
kördür
okçular.

Yeşil gecede
sıcak süsen izleri
bırakıyor
oklar.

Yarıyor mor bulutları
ayın omurgası
ve çiğle doluyor
tirkeşler.

Ah, aşk gibi
kördür ama
okçular!

YOLCULUK

Yüz atlı yas içinde,
nereye giderler,
portakal bahçesinin
uzanan göğü boyunca?
Ne Kordoba'ya varacaklar
ne Sevilla'ya,
Ne de hep denize hasret
Granada'ya.
Uykulu atları
taşıyacak onları
türkünün titrediği
bir haçlar labirentine.
Yedi mıhlı acılarıyla
Endülüslü yüz atlı
nereye gider böyle
portakal bahçesinden?

LOLA

Maximo Quijano'ya

Kundak bezleri yıkıyor
portakal ağacı altında.
Gözleri yeşil
sesi menekşe.

Ah, portakal çiçekleri
altındaki aşk!

Güneşle doluydu
olukta su,
bir serçe ötüyordu
küçük zeytin ağacında.

Ah, portakal çiçekleri
altındaki aşk!

Sonra, sabunu
bitince Lola'nın,
genç boğa güreşçileri gelecek.

Ah, portakal çiçekleri
altındaki aşk!

ÖLÜNCE

Ölünce
kuma gömün beni
gitarımla.

Ölünce
portakal ağaçları
naneler arasına.

Ölünce
gömün isterseniz beni
bir rüzgâr gülüne.

Ölünce!

MALAGUEÑA

Ölüm
girip çıkıyor
meyhaneden.

Geçiyor kara atlar
ve uğursuz takımı
derin patikalarından
gitarın.

Tuz kokuyor
kadın kanı
ateşli sümbülleri
kıyının.

Ölüm
girip çıkıyor,
çıkıp giriyor
ölümü
meyhanenin.

İlk Türküler'den

Primeras Canciones

1922

ÇEŞİTLEMELER

Durgun suları havanın
yankının dalı altında.

Durgun suları suyun
yıldızların eğreltisi altında.

Durgun suları ağzının
öpüşlerin çalısı altında.

YARIMAY

Gidiyor ay su üstünde
Gök nasıl da sakin!
Gidiyor biçmeye yavaştan
yaşlı titreyişini ırmağın
küçük bir ayna sanıyor onu
genç bir kurbağa.

Türküler'den

Conciones

1921-1924

PENCEREDEN NOKTÜRNLER (4)

(Şair José Ciria y
Escalante'nin anısına)

Küçük bir kız boğuldu
bugün sarnıçta.
Çıkarıp onu sarnıçtan
yatırdılar kefeniyle toprağa.

Başından kalçalarına
bir balık geziyor çağırıp onu.
"Çocuk" diye sesleniyor rüzgâr,
ama kalkmıyor o.

Çözdü sarnıç
yosundan saçlarını
sallarken gri memelerini
havada kurbağalar.

"Tanrı seninle olsun"
dua edelim Suyun Meryem'ine
sarnıçtaki kız için
elmalar altında yatan.

Birazdan iki küçük sukabağı
koyacağım yanına
yüzsün diye, ah!
tuzlu suyunda denizin.

AYLARDAN BİR KEMER

Siyah aylardan bir kemer
kıpırtısız denizin üstünde.

Peşimden geliyor
doğmamış çocuklarım.

“Baba, koşma; bekle;
en küçüğümüz öldü!”

Asılmışlar gözbebeklerime.
Bir horoz ötüyor.

Taş kesiyor deniz,
gülerek son dalganın gülüşünü.

“Koşma, baba! ...”
        Sümbüle
dönüyor
çığlıklarım.

ŞEMATİK NOKTÜRN

Rezene, yılan ve saz.
Rayiha, koku ve yarı gölge.
Hava, toprak ve yalnızlık.
(Aya dayanıyor merdiven.)

AĞLIYOR KERTENKELE

Ağlıyor erkek kentenkele.
Ağlıyor dişi kertenkele.

Erkek kertenkeleyle dişi kertenkele
minicik beyaz önlükleri.

Kaybetmişler bilmeden
nikâh yüzüklerini.

Ah, küçük kurşun yüzükleri,
ah, kurşun yüzükcükleri!

İnsansız büyük gökyüzü
taşıyor kuşları balonuyla.

Güneş, o toraman kaptan,
giyiyor atlas yeleğini.

Bak, nasıl da yaşlılar!
Kertenkeleler nasıl!

Ah, nasıl ağlaşıyorlar,
ah, ah, nasıl ağlayıp duruyorlar!

ŞAŞKIN TÜRKÜ

Anne,
Keşke gümüş olsaydım.

Çok soğuk olurdun,
Oğul.

Keşke su olsaydım,
Anne.

Çok soğuk olurdun,
Oğul.

Anne.
İşle beni yastığına.

Olur!
Hemen, şimdi!

ATLININ TÜRKÜSÜ (1860)

Kara ayı altında
haydutların
şakıyor mahmuzlar.

Kara tay.
Nereye taşırsın ölmüş binicini?

... Katı mahmuzları,
dizginlerini yitirmiş
kıpırtısız haydutun.

Soğuk tay.
Nasıl kokuyor bıçak çiçeği!

Kara ay altında,
kanadı yamacı
Sierra Morena’nın.

Kara tay.
Nereye taşırsın ölmüş binicini?

Mahmuzluyor gece
kara böğrünü
delerek yıldızlarla.

Soğuk tay.
Nasıl kokuyor bıçak çiçeği!

Kara ay altında,
bir çığlık ve uzun
boynuzu şenlik ateşinin.

Kara tay.
Nereye taşırsın ölmüş binicini?

GERÇEK

Ah, ne kadar zor
seni sevdiğim gibi sevmek!

Aşkından rüzgâr canımı yakar,
kalbim,
şapkam canımı yakar.

Kim satın alır,
şu kurdeleyi benden
şu ak ketenden kederi
beyaz mendiller yapmak için?

Ah, ne kadar zor
seni sevdiğim gibi sevmek!

TÜRKÜ

Zeytin topluyor
güzel yüzlü kız.
Kulelerin yakışıklısı rüzgâr,
beline doluyor kolunu.
Dört atlı geçti,
altlarında Endülüs midillisi
giyinmişler allı yeşilli,
uzun siyah pelerinleri.
“Gelsene kız, Kordoba’ya”
Oralı olmuyor kız.
Üç genç boğa güreşçisi geçti
incecik belli
giysileri portakal rengi
kılıçları eski gümüş.
“Gelsene kız, Sevilla’ya”
Oralı olmuyor kız.
Işıklar dağılıp
mora kestiğinde akşam,
bir delikanlı geçti
güller, ay mersinleri götüren.
“Gelsene kız, Granada’ya”
Ama oralı olmuyor kız.
Zeytin topluyor
güzel yüzlü kız,
dolamış beline rüzgâr
gri kolunu.

DOĞAN AY

Ne zaman ay çıksa
söner gider çanlar
ve görünmeye başlar
zifiri yollar.

Ne zaman ay çıksa
deniz kaplar yeryüzünü
ve yürek sonsuzlukta
bir ada duyar kendini.

Kimse yiyemez portakalları
dolunayın altında.
Biri yemeli
yeşil, buzlu meyvayı.

Ne zaman ay çıksa
yüz eş yüzün ayı,
hıçkırır cepte
gümüş sikkeler.

SERENAD

Irmağın kıyısında
gece ıslatır kendini
ve memelerinde Lolita'nın
aşktan ölür dallar.

Aşktan ölür dallar.

Gece şakır çıplak
Mart köprüleri üstünde.
Lolita yıkar gövdesini
tuzlu su, sümbüllerle.

Aşktan ölür dallar.

Rakı ve gümüş gece
vurur damlar üstüne.
Derelerin, aynaların gümüşü.
Rakısı gümüş kalçalarının.

Aşktan ölür dallar.

DİLSİZLER SOKAĞI

Gülüşleriyle oyun oynuyor kızlar
açılmayan camlar arkasında.

        (Boş piyanolarda
kukla örümcekler.)

Sesleniyor yavuklusuna kızlar,
sallayıp saç örgülerini.

        (Yelpazenin dünyası,
mendilin ve elin.)

Karşılık veriyor delikanlılar
pelerinleriyle kanatlar ve çiçekler yaparak.

SEHERDE ÖLDÜ

Dört ayın gecesi
bir yalnız gölge
ve bir yalnız kuşlu
bir yalnız ağacın.

Arıyorum etimde
dudaklarının izini.
Rüzgârı öpüyor çeşme
dokunmadan.

Bana verdiğin Hayır'ı
taşıyorum avucumda
balmumu bir limon gibi
beyaza kesmiş.

Dört ayın gecesi
ve bir yalnız ağacın.
İğin ucunda
dönüp duruyor aşkım!

DİLSİZ ÇOCUK

Çocuk sesini arıyor
(Çekirgeler kralı almış onu.)
Çocuk sesini arıyordu
bir su damlasında.

Konuşmak için istemiyorum;
bir yüzük yapacağım sesimden
taksın diye sessizliğim
serçe parmağına.

Çocuk sesini arıyordu
bir su damlasında

(Bir çekirgenin elbisesini giyiyordu,
tutsak ses, uzaklarda.)

ELVEDA

Ölürsem,
açık kalsın balkon.

Portakal yiyor çocuk
(Görüyorum balkonumdan.)

Orakçı buğdayları biçiyor.
(Duyuyorum balkonumdan.)

Ölürsem,
açık kalsın balkon!

İNTİHAR

(Belki de geometriyi
bilmediğinden)

Sabahleyin saat onda
delikanlı unuttu.

Kırık kanatlar, bez çiçeklerle
doldu kalbi.

Gördü bir tek sözcüğün
kaldığını ağzında.

Eldivenlerini çıkarınca, incecik
bir kül döküldü ellerinden.

Bir kule gördü balkondan.
Bir balkon hissetti kendini, bir kule.

Gördü, kuşkusuz, durmuş saatin
nasıl baktığını kutudan.

Gördü sessizce uzandığını gölgesinin
beyaz ipek divana.

Ve delikanlı, dimdik, geometrik,
kırdı aynayı bir baltayla.

Kırınca, kocaman bir gölge fıskiyesi
kapladı hayal odasını.

BAŞKA BİR ANLATIM

Şenlik ateşleri yerleştirir boynuzlarını
Çıldırmış bir geyiğin ikindi tarlasına,
Gittikçe yayılır vadi. O küçük rüzgâr
Sıçrar bayırlardan bayırlara.

Hava kristalleşir duman altında
–Kedi gözleri gibi sarıdır,
hüzünlüdür–
Ben dallardan yürürüm gözlerimde,
Dallar, ırmaklardan yürür.

Gelirler bana, gerçek şeylerim
benim.
Aynı ezgileri tekrarlayarak
Burada, bu ikindi sazlıklarında
Ne garip Federico adında olmak.

Türkçesi: *Ülkü Tamer*

KUMSALDA İKİ DENİZCİ

1

Bir balık giyer yüreğine
Çin Denizi'nden.

Ara sıra görürsünüz
küçülüp geçtiğini gözlerinden.

Unutur barları ve portakalları
denizci olduğundan.

Bakıp durur suya.

2

Sabundan bir dili vardı
sözcükleri yıkar, sonra susardı.

Dümdüz dünya, tepelik deniz,
yüz yıldız ve gemisi.

Papa'nın balkonlarını gördü
ve altın memelerini Kübalı kızların.

Bakıp durur suya.

KURUMUŞ PORTAKAL AĞACININ TÜRKÜSÜ

Oduncu.
Kes gölgemi benim.
Kurtar beni işkencesinden
Kısırlığımı seyretmenin.

Neden doğdum çepçevre aynalarla?
Gün dolanır durur etrafımda.
Ve gece yeniden yaratır beni
her bir yıldızında.

Yaşamak istiyorum görmeden
        kendimi.
Ve göreceğim düşünü
yapraklarım, kuşlarım olmuş
karıncaların, atmacaların.

Oduncu.
Kes gölgemi benim.
Kurtar beni işkencesinden
kısırlığımı seyretmenin.

ATLININ TÜRKÜSÜ

Kordoba.
Uzakta, bir başına.

Siyah midilli, dolunay
ve heybede zeytin.

Bilirim de yolları
varamam Kordoba’ya.

Ovadan doğru,rüzgârdan,
siyah midilli, kırmızı ay.
Ölümdür bana bakan
kulelerinden Kordoba’nın.

Yol ne uzun, oy!
Yiğit midillim, oy!
Oy ki, bekler beni ölüm
varamadan Kordoba’ya!

Kordoba.
Uzakta, bir başına.

Çingene Romansları’ndan

Romancero Gitano

1924-1927

AY, AY ROMANSI

Conchita Garcia Lorca'ya

Kabarık sümbül eteğiyle
geliyor ay demirci ocağına.
Çocuk bakıyor ona, bakıyor.
Çocuk bakakalıyor.
Huzursuz havada
uzatıyor ay kollarını
gösterip şehvetli, saf
sert kalaydan memelerini.
Kaç, ay, ay, ay.
Çingeneler gelirse
gerdanlık yaparlar yüreğinden
beyaz yüzükler.
Bırak, dans edeyim çocuk.
Çingeneler gelince
bulacaklar seni örste
gözkapacıkların kapalı.
Ay, kaç, ay, ay,
kulağımda nal sesleri.
Çocuk, bırak beni, basma
kolalı beyazlığıma.

Çala çala ovanın davulunu
geliyordu atlılar.
Çocuk kapadı gözlerini
demirci ocağında.

Geliyordu zeytinlikten
çingeneler bronz ve düş.
Gözlerinde uyku

başları dimdik.

Nasıl ötüyor baykuş
ah! nasıl ağaçta!
Tutmuş elinden çocuğun
gidiyor gökte ay.

Çingeneler çığlık çığlığa
ağlıyor demirci ocağında.
Meltem bakıyor, bakıyor.
Bakakalıyor buna.

PRECIOSA İLE RÜZGÂR

Damaso Alonso'ya

Çala çala tirşe ayını
geliyor Preciosa
kristalle defneden
bir yol boyunca.
Sıvışıp yıldızsız sessizlik
düşüyor dövünen denizin
balıklı geceyi şakıdığı yere
daha çalmaya başlamadan.
Sıradağların doruğunda
jandarmalar uykuda
İngilizlerin kaldığı
beyaz kuleleri bekleyen.
Ve suyun çingeneleri
çardaklar yapıyorlar zevkine
denizkabuklarından
yeşil çam dallarından.

Çala çala tirşe ayını
geliyor Preciosa.
Doğruluyor görünce onu
uyumak bilmez rüzgâr.
Göksel dillerle dolu
Ermiş Cristobal çıplak
gaipten tatlı bir gayda
çalarak bakıyor kıza.
Göreyim seni kız
kaldırıp etekliğini.

Aç yaşlı parmaklarıma
karnındaki mavi gülü.

Atıp tefini Preciosa
kaçıyor ardına bakmadan
Peşinde dev-rüzgâr
ateşten kılıcıyla.

Deniz buruşturuyor mırıltısını.
Soluyor zeytin ağaçları.
Çalıyor flütleri gölgelerin
ve kaygan gongu karın

Kaç Preciosa, kaç,
yakalar seni yeşil rüzgâr!
Kaç, Preciosa, kaç!
Geliyor, işte bak!
alçak yıldızların satiri,
parıldayan dilleriyle.

Yüreği ağzında
giriyor Preciosa
İngiliz konsolosun evine
çamlığın tepesinde.

Ürkmüş çığlıklardan
geliyor üç jandarma
kepleri şakaklarında
kara pelerinleriyle.

Bir bardak ılık süt
ve bir kadeh cin veriyor
İngiliz çingeneye
Preciosa içmiyor ama.

Anlatırken gözyaşlarıyla
başından geçenleri onlara
ısırıyor öfkeyle rüzgâr
saçaklarını damın.

UYURGEZER ROMANS

Gloria Giner ile
Fernando De Los Rios'a

Yeşil nasıl istiyorum seni yeşil.
Yeşil rüzgâr. Yeşil dallar.
Deniz üstünde gemi
ve dağdaki at.
Beline gölge vurmuş
düş görüyor terasta,
yeşil ten, yeşil saçlar,
gözleri soğuk gümüş.
Yeşil nasıl istiyorum seni yeşil.
Çingene ay altında,
ona bakıyor her şey
oysa görmüyor birini.

Yeşil nasıl istiyorum seni yeşil.
İri yıldızları kırağının,
gelir karanlığın balığıyla
şafağın yolunu açan.
Sürter incir ağacı rüzgârını
dallarının zımparasıyla,
dağ, o hırsız kedi
kabartır acı sabırotlarını.
Gelen kim ki! Nereden!
Düşlüyor hâlâ terasta,
yeşil ten, yeşil saçlar,
kız acı denizi.

Dostum değişmek istiyorum
atımı evinle,
eyerimi aynanla,
hançerimi battaniyen.

Dostum, geliyorum kan revan içinde,
Kabra geçitlerinden.
Bana kalsa, delikanlı
kabul ettim gitti.
Gayrı ne ben benim.
Ne ev benim evim.
Dostum, bari adam gibi
öleyim yatağımda.
Olursa çelikten,
çarşafları Hollanda.
Bak, yaralar içindeyim
bağrımdan boğazıma.
Ak gömleğinin göğsünde
üç yüz koyu gül.
Kokuyor sızan kanın
çepçevre kuşağından
Gayrı ne ben benim.
Ne ev benim evim.
Bari, çıkayım, bırak
yüksek korkuluğa
bırak, çıkayım, bırak!
yeşil korkuluğa.
Suların yankılandığı
ayın korkuluğuna.

Çıkıyor iki arkadaş
yüksek korkuluğa.
Bırakıp kandan
ve gözyaşından bir iz.

Küçük teneke fenerler
titriyordu çatılarda.
Bin kristal tef
yaralarken tanyerini.

Yeşil nasıl istiyorum seni yeşil,
yeşil rüzgâr, yeşil dallar.
Çıktı yukarı iki arkadaş.
Uzun rüzgâr ağızda,
safradan, naneden, fesleğenden,
bırakıyordu tuhaf bir tat.
Dostum! Söyle nerde o?
Nerde senin acı kız?
Ne kadar bekledi seni!
Ne kadar beklesindi seni!
serin yüz, siyah saçlar,
bu yeşil terasta!

Sarnıcın yüzünde
salınıyordu çingene kızı.
Yeşil ten, yeşil saçlar,
gözleri soğuk gümüş.
Aydan bir saçak
tutuyordu onu suda.
Küçük bir alan gibi
cana yakındı gece.
Sarhoş korucular
yumruklarken kapıyı.

Yeşil nasıl istiyorum seni yeşil.
Yeşil rüzgâr. Yeşil dallar.
Deniz üstünde gemi.
Ve dağdaki at.

“KIZIM DEMİŞTİ BANA...”

... Aldım onu ırmağa götürdüm
inandım da kız olduğuna
oysa evlinin tekiymiş.
Gece Ermiş Yakup gecesiydi
sanki sözbirliği etmişiz.
Fenerler söndüğünde
yanmaya başladı cırcırböcekleri.
En son sokak başlarında
dokundum uyuyan memelerine,
birden açılıverdiler
sümbül demetleri gibi.
On hançerin yırttığı
bir ipek parçası gibi
kulaklarımda sesi
kolalı etekliğinin.
Yaprakları gümüş ışıksız
daha da büyüktü ağaçlar,
havlarken bir köpekler ufku
nehrin ta ötesinde.

Geçtik böğürtlenler,
sazlar, alıçlar arasından,
bir çukur açtım balçıkta
uzun saçlarının altına.
Ben kravatımı çıkardım.
O giysilerini.
Ben silahlı kemerimi.
O dört yeleğini.
Ne sümbülde ne sedefte var
öyle incecik ten

ne ay ışığında kristal
öylesine parıldar.
Ürkmüş balıklar gibi
kaçıyordu kalçaları,
yarısı ateş kesmiş
yarısı sepserin.
O gece sürdüm dörtnala
yolların en güzelini
sedeften bir taya binmişim
dizginsiz, üzengisiz.
Erkeğim ben, söylemem kimseye
bana söylediklerini.
Aklın ışığı
çok ağzı sıkı yaptı beni.
Öpüşlere, kumlara bulanmış
aldım götürdüm onu ırmaktan.
Süsenlerin kılıçları
çarpışırken rüzgârla.

Yaptım yapmam gerekeni.
Gerçek bir çingene gibi.
Saman sarısı satenden
koca bir dikiş sepeti verdim,
ama vermedim gönlümü
kızım demişti bana
çünkü kocası varken
alıp ırmağa götürdüğümde onu.

KARA ACI ROMANSI

Jose Navarro Pardo'ya

Kazmaları horozların
eşeliyor arayıp tanı,
inerken Soledad Montoya
karanlık dağdan aşağı.
Gölge ve kısrak kokuyor
sarı bakır teni.
Memeleri dumanlı örsler
sızlanıyor yuvarlak şarkıları.
Ne ararsın Soledad
bu saatte tek başına?
Ne ararsam ararım,
söyle, dert mi sana?
Ne aradığımı arıyorum,
sevincimi, kendimi.
Dertlerimin Soledad'ı,
kaçıp kurtulan at,
varır sonunda denize
dalgalar onu yutar da.
Getirme aklıma denizi,
kara bir acı yükselir
zeytin bahçelerinde
dalların mırıltısı altından.
Bu ne acı Soledad!
Ne acınası acı!
Ağlıyorsun limon suları
dudakların beklemekten ekşi.
Ne büyük acı! Koşuyorum
mutfaktan yatak odama,
evde deliler gibi,

saç örgülerim yerlerde.
Ne acı! Siyah kehribara kesti
tenim, giysilerim.

Ay, keten göyneklerim!
Ay, gelincik kalçalarım!
Soledad: yıka gövdeni
toygarların suyuyla,
ferah tut yüreğini
Soledad Montoya.

Aşağıda türkü söylüyor dere:
gökten ve dallardan bir çark
Yeni gün kabakçiçeklerinden
bir taç yapıyor kendine.
Ah, çingenelerin acısı!
O saf acı, hep yalnız
Ah, acısı gizli yatağın
ve uzak tanın.

ANTONITO EL CAMBORIO’NUN SEVILLA YOLUNDA TUTUKLANMASI

Margarita Xirgu’ya

Antonio Torres Heredia,
oğlu ve torunu Camboriolar’ın,
elinde söğüt değneği
boğa güreşine gidiyor, Sevilla’ya.
Yanmış yeşil aydan
yürüyor yavaştan, kaygısız.
Yağlı bukleler parlıyor
gözlerinin arasında.
Yuvarlak limonlar topladı
durup yarı yolda
ve attı birer birer
su altın rengi alıncaya.
Ve yarı yolda,
dalları altında karaağacın,
dikilen korucular
alıp götürdüler onu.

Gün iniyor yavaştan,
ikindi asılmış bir omuza,
denizin, derelerin üstünde
uzun bir *torera* yaparak.
Bekliyor zeytinler
Oğlak gecesini,
hafif meltem bir binici
atlıyor kurşun tepeler üstünden.
Antonio Torres Heredia,

oğlu ve torunu Camboriolar'ın,
geliyor söğüt değneksiz
üç köşeli beş şapka arasında.

Antonio, kimsin sen?
Bir Camborio olsaydın,
beş fıskiyeli bir kan çeşmesi
fışkırırdı senden.
Kimsenin oğlu değilsin
ne de gerçek bir Camborio.
Gitmiş o yalnız çingeneler
tepelerde dolanan!
Tozun altında
ürperiyor eski hançerler.

Saat dokuzda geceleyin
attılar hücreye onu,
o sırada korucular
limonata içiyordu.
Ve saat dokuzda geceleyin
kilitlediler üstünden,
bir tayın sağrısı gibi
pırıl pırıldı gökyüzü.

ANTONITO EL CAMBORIO’NUN ÖLÜMÜ

Jose Antonio Rubio
Sacristan’a

Ölüm sesleri yankılandı
Guadalquivir yakınında.
Yiğit bir karanfilin
sesini saran eski sesler.
Çakıyordu çizmelerine
yabandomuzu ısırıkları.
Kaygan bir yunus gibi
sıçrarken kavgada.
Yıkadı kanında hasmının
kırmızı kravatını,
dört hançer karşısında
bir şey gelmedi elinden.
Saplarken mızraklarını
gri suya yıldızlar
düşlerken körpe boğalar
şebboy *veronika*’lar
ölüm sesleri yankılandı
Gudalquivir yakınında.

AntonioTorres Heredia
tam bir Camborio,
yanmış yeşil aydan
yiğit karanfil sesli:
Kim aldı canını
Guadalquivir yakınında?
Benameji oğulları
dört kuzenim Heredialar.

Ellerde görmediklerini
gördüler bende.
Kuru üzüm rengi kunduralar,
fildişi madalyonlar,
zeytinden ve yaseminden
yoğrulmuş bu ten.

Ah, Antonio el Camborio,
ecelere layık!
Hatırla Meryem'i
ölüm çünkü kapında.
Oy, Federico Garcia
haber sal koruculara!
Mısır sapı gibi
kırıldı gitti belim.

Üç kez fışkırdı kan
ve yıkılıp gitti yana.
Daha eşi bulunmaz
o yaşayan sikke.
Afili bir melek
koydu yastığa başını.
Yüzleri al yorgun melekler
yakarken gaz lambasını.
Ve dört kuzen
vardığında Benameji'ye
ölüm sesleri kesildi
Guadalquivir yakınında.

İSPANYOL KORUCULARI ROMANSI

Şiirin Başkonsolosu
Juan Guerrero'ya

Karadır atları.
Nalları kara.
Pelerinlerinde parıldar
mürekkep ve balmumu lekeleri.
Kurşundandır kafatasları
ağlamazlar bu yüzden.
Gelirler yoldan aşağı
ruhları rugan deri.
Kambur ve gececil
buyururlar nerde olsalar
kara lastik sessizlikler
ve kum incesi korkular.
Geçerler nerden isterlerse,
ve saklarlar kafalarında
bulanık astronomisini
şekilsiz piştovların.

Ah, çingenelerin kenti!
Her yanında bayraklar
Ay ve kabakçiçeği
vişne reçelleriyle.
Ah, çingenelerin kenti!
Kim görür de unutur seni?
Hüznün ve miskin kenti
tarçın kulelerinle.

Erişirken gece,
gece, gecelerin gecesi
demirci ocağında çingeneler
güneşler, oklar dövüyordu.
Ağır yaralı bir at
tek tek kapıları çalıyordu.
Sırça horozlar öterken
Jerez de la Frontera'da.
Dönerken çıplak rüzgâr
sürprizin köşesini
gecede, gümüş gecede
gecelerin gecesinde.

Meryem ile Yusuf
kaybetmişler kastanyetlerini,
çingeneleri arıyorlar
belki görmüşlerdir diye.
Giymiş çikolata kâğıdı
cübbesini Belediye Reisi hanımının
geliyor Meryem
badem gerdanlığıyla.
Kollarını oynatıyor Yusuf
ipek pelerin altında.
Arkasında Pedro Domecq
üç Acem sultanıyla.
Kendinden geçiyor bir leylek
rüyasında yarım ayın.
Bayraklar, fenerler

kaplamış bütün çatıları.
Hıçkırırken aynalarda
kalçasız dansçı kızlar.
Su ve gölge, gölge ve su
Jerez de la Frontera'da.

Ah çingenelerin kenti!
Her yanında bayraklar.
Söndür yeşil ışıklarını
Korucular geliyor.
Ah, çingenelerin kenti!
Kim görür de unutur seni?
Uzakta bırakın onu denizden
tarağı olmasın saçlarını ayıracak.

Geliyorlar iki koldan
şenlikli kente doğru.
Mırıltısı ölümsüzlerin
kaplıyor palaskalarını.
Geliyorlar iki koldan.
Çifte şayaktan gece.
Gökyüzünde gördükleri
bir mahmuzlar vitrini.

Çoğalttı kapılarını
korkusuz kent.
Kırk korucu birden
başlarken yağmaya.
Durdu bütün saatler
ve doğmasın diye kuşku
Kasım kılığına girdi
şişelerde konyaklar.

Yükseldi fırıldaklar arasında
uzun çığlıklardan bir uçuş.
Toynakların çiğnediği
meltemi keserken kılıçlar.
Koşuşuyor yaşlı kadınlar

gölgenin sokaklarında
uykulu atları
para çanaklarıyla.
Dik yollardan yukarı
çıkıyor uğursuz pelerinler
makastan hortumlar
bırakıp arkalarında.

Çingeneler toplanmış
Beytlehem kapısında.
Yusuf yaralar içinde
kefenliyor bir bakireyi.
Susmuyor gece boyu
keskin, inatçı tüfekler.
Yıldızların tükürüğüyle
çocukları iyileştiriyor Meryem.
Geliyor korucular
ateşler saçarak
genç ve çıplak
düşgücü tutuşurken.
Oturmuş inliyor eşikte
Camboriolar'ın Rosa
üstünde tepsinin
kesik memeleri.

Koşuyor kızlar
peşlerinde saç örgüleri
kara baruttan güllerin
patladığı havaya doğru.
Bütün kiremit damlar
birer saban iziyken toprakta
uzun bir taş profilde
tan silkti omuzlarını.

Ah, çingenelerin kenti!
Uzaklaşıyor korucular
bir sessizlik tünelinden
ateşler sararken seni.

Ah, çingenelerin kenti!
Kim görür de unutur seni?
Seni alnımda arasınlar.
Ayla kumun oyunu.

Şair New York'da'dan

Poeta En Nueva York

1929-1930

1910

(İntermezzo)

Şu benim bindokuzyüzon gözlerim
görmedi ölülerin gömülüşünü,
ne şafaktan önce ağlayan adamın külden panayırını
ne de bir denizatı gibi bir kenarda titreyen yüreği.

Şu benim bindokuzyüzon gözlerim
küçük kızların işediği beyaz duvarı gördü
boğanın burnunu, zehirli mantarı
ve köşe başlarında aydınlatan anlaşılmaz ayı
şişelerin katı siyahı altındaki kuru limon parçalarını.

Şu gözlerim benim midillinin boynunda,
uykudaki Ermiş Rosa'nın delik deşik göğsünde
aşkın çatılarında, iniltiler, soğuk ellerle
kedilerin kurbağaları yediği bahçede.

Eski tozun heykellerle yosunları topladığı tavanarası,
yenmiş yengeçlerin sessizliğini saklayan kutular
düşün gerçekliğinin üstünde tökezlediği yerde.
Orada benim çocuk gözlerim.

Bir şey sormayın bana. Gördüm onları
yollarını ararken yalnızca boşluklar bulan.
İnsansız havada bir oyuklar acısı var
ve gözlerimde gövdesi olmayan giyinik yaratıklar!

ÜÇ ARKADAŞIN MASALI VE KANONU

Enrique
Emilio,
Lorenzo,
donmuş üçü de:
Enrique yatakların dünyasında;
Emilio gözlerin ve yaralı ellerin dünyasında,
Lorenzo damsız üniversitelerin dünyasında.

Lorenzo,
Emilio,
Enrique,
yanmış üçü de:
Lorenzo yaprakların ve bilardo toplarının dünyasında;
Emilio kanın ve ak iğnelerin dünyasında,
Enrique ölülerin ve atılmış gazetelerin dünyasında.

Lorenzo,
Emilio,
Enrique,
Gömülmüş üçü de:
Lorenzo Flora'nın göğsünde;

Emilio bir kadehte unutulmuş katı cinde,
Enrique karıncada, denizde ve kuşların boş gözlerinde.

Lorenzo,
Emilio,
Enrique,
ellerimde üçü de,
üç Çin dağı
üç at gölgesi,

üç kar görüntüsü ve bir zambak kulübesi
ayın horoz altında sereserpe uzandığı güvercinlikler
    arasında.

Biri

öbürü,
ve öteki,
mumyalanmış üçü de,
kış sinekleriyle,
köpeklerin işediği ve dikenli
kabukların hor gördüğü hokkalarla,
bütün annelerin yüreğini üşüten meltemle,
sarhoşların ölümü kemirdiği
Jupiter'in beyaz yıkıntılarında.

Üçü

ve ikisi
ve biri,
ağlayarak, türkü söyleyerek mahvederken gördüm
    kendilerini,

bir tavuk yumurtası için,
tütünden iskeletini gösteren gece için,
yüzlerle, ayın delici kıymıklarıyla dolu acım için,
dişli çarklardan ve kırbaçlardan sevincim için,
güvercinlerin sarstığı memem için,
yolunu şaşırmış yapayalnız bir yolcuyla sahipsiz
    ölümüm için.

Öldürmüştüm beşinci ayı
yelpazeler ve alkışlar su içerken pınarlardan.
Lohusanın ılık, kesilmiş sütü
sallarken gülleri uzun beyaz acısıyla.
Enrique,

Emilio,
Lorenzo,
Katıdır Diana,
ama bulutlanır memeleri bazen.
Ak taş çarpabilir geyiğin kanında
ve rüyalar görebilir geyik bir atın gözleriyle.

Saf biçimler yıkılıp gittiğinde,
cırcırları altında papatyaların,
anladım ki öldürülmüşüm,
kafeleri aradılar, mezarlıkları, kiliseleri,
şarap fıçılarını, dolapları açtılar,
üç iskeleti yağmaladılar altın dişlerini sökmek için.

Beni bulamadılar.
Bulabildiler mi beni?
Hayır. Hiç bulamadılar.
Ama bildiler altıncı ayın kaçtığını selin kaynağına
ve deniz hatırladı birden
bütün boğulmuşların adını.

ŞAFAK

Balçıktan dört sütunu var
New York şafağının
ve siyah güvercinlerden bir kasırgası
kokuşmuş sularda çalkanan.

İnilder New York şafağı
uçsuz merdivenler boyunca,
ve arar arastalar arasında
sümbüllerini çizilmiş acının.

Gelir şafak kimse almaz ağzına
çünkü ne sabah olabilir ne umut.
Ara sıra bozuk paralardan kızgın bir sürü
delik deşik edip yutar kimsesiz çocukları.

İlk çıkanlar hisseder kemiklerinde
ne cennet olacak ne yapraksız aşklar;
bilirler gittiklerini sayıların ve yasaların çamuruna,
sanatsız oyunlara, meyvasız tere.

Gömülür ışık zincirlerin, gürültünün altına.
küstahça meydan okurken köksüz bilim.
Sendeler varoşlar boyunca uykusuz kalabalıklar
yeni kurtulanlar gibi kanın batan gemisinden.

NEW YORK

(Büro ve ihbar)

Çarpmaların altında
bir damla ördek kanı var.
Bölmelerin altında
bir damla gemici kanı var.
Toplamaların altında, taze kandan bir nehir;
bir nehir türkü söyleyerek gelen
kenar mahallelerin yatak odalarından,
gümüş var, çimento ve meltem
New York’un yalancı şafağında.
Dağlar var, biliyorum.
Ve gözlükler bilim için,
bunu da. Ama ben göğe bakmaya gelmedim.
Bulanık kanı görmeye geldim ben,
makinaları çağlayanlara taşıyan kanı
ve ruhu kobranın diline.
Her gün dört milyon ördek
öldürülür New York’da,
beş milyon domuz,
iki milyon güvercin, canı çekti diye cançekişenlerin,
bir milyon inek,
bir milyon kuzu
ve iki milyon horoz.
gökyüzünü kıymık kıymık bırakarak.

Daha iyi, hıçkırarak ağlamak usturayı bilerken
ya da öldürmek köpekleri düşsel avlarda,

şafakta katlanmaktan
bitmez tükenmez süt trenlerine,

bitmez tükenmez kan trenlerine,
ve koku satıcıları için
elleri bağlanmış gül trenlerine.
Ördekler ve güvercinler
domuzlar ve kuzular
kan damlaları bırakıyorlar
çarpmaların altına,
ve korkunç çığlıkları posası çıkmış sürülerin
acıyla dolduruyor vadiyi
Hudson sarhoş olmuş akarken yağdan.

İhbar ediyorum bütün herkesi
öteki yarıya aldırmayan,
çimento dağlarını yükselten
kurtulamaz yarıya
unutulmuş hayvancıkların
yüreklerinin attığı yerde
matkapların son şenliğinde
hepimizin döküleceği yerde.
Suratınıza tükürüyorum.
Dinliyor beni öteki yarı
yiyip bitirerek, türkü söyleyerek, uçarak kendi
        saflığında

incecik çubuklar taşıyan
kapıcı çocukları gibi
böcek antenlerinin
paslandığı deliklere.
Cehennem değil bu, bir cadde.
Ölüm değil, manav dükkânı.
Otomobilin ezdiği şu kedinin pençesinde
bir dünya var kesik ırmaklardan, ulaşılmaz
        uzaklıklardan,
gelirken kulağıma türküsü solucanın
nice kız çocuğunun yüreğinden.
Pas, maya, titreyen yeryüzü.

Yeryüzü, sen ki, büroların sayılarında yüzen.
Ne yapayım? Sıraya mı dizeyim manzaraları?
Sıraya mı dizeyim birazdan fotoğraf olacak aşkları,
birazdan tahta parçaları, kan yudumları olacak?
Yok, yok; ihbar ediyorum.
ihbar ediyorum komplosunu
o terk edilmiş büroların
acının ışınlarını yaymayan,
ormanın programlarını bozan,
ve kendimi öneriyorum yesin diye posası çıkmış sürüler
çığlıkları doldururken vadiyi
Hudson sarhoş olmuş akarken yağdan.

EDEN GÖLÜNÜN ÇİFT ŞİİRİ

Eski sesim
habersizdi koyu acı özsulardan.
Anlıyorum yalarken ayaklarımı
ıslak kırılgan eğreltiler altında.

Ah eski sesi aşkımın,
ah gerçeğimin sesi,
ah açık yanımın sesi,
dilimde güller bittiğinde bütün
bilmezken çimenler atın duygusuz dişlerini!

Buradasın içerek kanımı,
içerek sıkıcı çocuk ruhumu,
çatlarken rüzgârda gözlerim
alüminyumdan, sarhoş seslerinden.

Bırak geçeyim o kapıdan
Havva’nın karıncalar yediği
Adem’in gözü kamaşmış balıkları döllediği.
Bırak geçeyim, boynuzlu cüce
gerinmelerin ormanından
neşeyle sıçramaların.

Bilirim en gizli kullanımını
eski paslı bir iğnenin
bilirim tabağın katı yüzeyinde
yuvasından fırlamış gözlerdeki dehşeti.

Ama ne dünya istiyorum ne düş, göksel ses,
Özgürlüğümü istiyorum ben, insancıl aşkımı
kimselerin istemediği en karanlık köşelerinde meltemin.

İnsancıl aşkımı!

Birbirini kovalıyor şu deniz köpekleri
rüzgâr gözetlerken kayıtsız kütükleri.
Ey eski ses, tutuştur dilinle
şu kalayın ve talkın sesini!

Ağlamak istiyorum öyle hoşuma gidiyor ki
arka sırada ağlayan çocuklar gibi,
çünkü ne insanım ben, ne şair, ne bir yaprak,

yaralı bir nabızım öte yanı yoklayan.

Ağlamak istiyorum ismimi söyleyerek,
gülü, çocuğu, bu gölün kıyısındaki köknarı,
kandan insan gerçeğimi söylemek için
söndürüp içimde alayını, telkinini sözün.

Hayır, hayır, soru sormuyorum,
özgür sesim yalasın istiyorum ellerimi.
Paravanlar labirentinde çıplaklığımdır benim
cezanın aynasını kabul eden, külle örtülü saati.

Böyle konuştum.
Böyle konuştum Satürn trenleri durdurduğunda
sis ve Düş ve Ölüm beni ararken.
Ararlarken beni
sayfa ayaklı ineklerin böğürdüğü
ters dengeler arasında gövdemin
yüzdüğü yerde.

ROMA’YA DOĞRU HAYKIRIŞ

(Chrysler Binası’nın üst katından)

Binalar binalar usulca yaralanmış
Güneşten kılıçlarla inceden
Mercan bir elle çekiştirilip örselenmiş bulutlar.
Alevden bir çekirdeğin ağırlığını tadan bir elle,
Camgözleri andıran arsenik balıkları
Camgöz balıkları, gözyaşı damlacıkları gibi, bir artışı
körleştirmek için.
Ve yaralayan güller,
Kan borularına oturmuş iğneler
Düşman dünyalar ve şiirle örtük aşklar
Hepsi de üstüne yıkılacak senin hepsi de,
        Büyük kubbenin üstüne
Görüyorum –bir adam gözkamaştırıcı bir güvercininin
        üstüne işiyor–
Binlerce çanla çevrili kubbe.

Çünkü hiç kimse kalmadı ekmeği, şarabı bölüşecek
Hiç kimse ölümün ağzında ot yetiştirecek
Hiç kimse dinlenmenin dokusunu liflerine ayıracak
Hiç kimse fillerin yaralarına gözyaşı dökecek
Sadece bir milyon demirci var sadece
Geleceğin çocukları için zincirler döğen
Bir milyon marangoz
Haçsız tabutlar çakan
Ve sadece bir yas kalabalığı
Baloya az kala düğmelerini çözen,
Diyorum, Güvercini aşağılayan o adam konuşmalıdır
Sütunların arasında çırılçıplak haykırmalıdır

Cüzamına eğilmek için bir böcek olmalı
Ve öyle korkunç ağlamalıdır ki
Gözyaşlarının
Yüzükleri ve elmas telefonları sıyrılıp gitmelidir.
Ama işte o beyazlara bürünmüş adam
Bilmiyor başakta saklanan gizi
Bilmiyor ikicanlı kadının iniltisini
Bilmiyor ki İsa bugün de su verebilir
Bilmiyor ki şu gümüş parçası hesapsız öpüşleri
        yakmakta
Sülünün aptal gagasına koymaktadır kuzunun kanını.

Öğretmenler çocuklara
Dağdan kopan olağanüstü bir ışık gösteriyor
Ama çıka çıka bundan bir lağım çıkıyor sonunda
Ortasında koleranın karanlık perileri bağrışıyor
Öğretmen sofuca tütsülü iri kubbeleri gösteriyor.

Ama heykellerin altında aşk yok
Aşk yok kesin billurdan gözlerin altında
Aşk açlığın hırpaladığı vücutlarda duruyor
Sel baskınına karşı koyan ufak barınakta;
Aşk açlık yılanlarının birbirini yediği hendeklerde
        duruyor
Martı ölülerini sallayan hüzünlü denizde
Ve yastığın altına gömülmüş kapkaranlık öpüşte
        duruyor.
Ama saydam elli ihtiyar
Aşk, diyecek, aşk, aşk.
Milyonlarca can çekişmesi içinde
Aşk, diyecek, aşk, aşk.

Sevecenliğin titrek kumaşı içinde
Barış, diyecek, barış barış.
Bıçak ürpertileri ve dinamit yığınları arasında
Aşk, diyecek, aşk, aşk.

Dudakları bir gümüşe dönüşene kadar
Bunları diyecek.

Yine de yine de ah yine de
Tükrük hokkalarını kaldırmakla görevli zenciler,
Başöğretmenin soluk dehşeti altında tir tir çocuklar,
Maden kuyularında gazla zehirlenmiş kadınlar
Yaşamalarını çekice, kemana, buluta bağlamış
        kalabalıklar
Kafalarını duvara vurur gibi bağıracaklar
Bağıracaklar kubbelerden başları dönmüş
Bağıracaklar ateşten başları dönmüş
Kardan başları dönmüş
Başları pisliğe bulanmış
Bağıracaklar toplanmış bütün geceler gibi
Kentler küçük kızlar gibi titreyene kadar
Öyle korkunç bir sesle bağıracaklar.

Ve müziğin, yağın mapusanelerini yerle bir ediyor,
Her sabah ekmeğimizi yeniden istediğimiz için
Alıç çiçeğimizi ve tanelenmiş sürekli sevecenliğimizi
Meyvalarını herkese sunan dünyanın
Gerçekleşsin diye isteği.

Türkçesi: *Cemal Süreya*

WALT WHITMAN’A ÖVGÜ

East River ve Bronx boyunca
türkü söylüyordu gençler bellerine dek çıplak,
çarkıyla, yağıyla, derisiyle, çekiciyle.
Doksan bin madenci gümüş söküyordu kayalardan
ve merdivenler, gölgeli resimler çiziyordu çocuklar.

Ama hiç biri uyumuyordu,
hiç biri ırmak olmayı istemiyordu,
hiç biri sevmiyordu iri yaprakları,
kıyının mavi dilini.

East River ve Queensborough boyunca
gençler fabrikalarla boğuşuyordu,
ve ırmağın keçi ayaklı tanrısına
sünnet gülünü satıyordu Yahudiler
ve gök köprülerden, damlardan aşağı
rüzgârla sürüklenen sürülerce yaban sığırı yağdırıyordu.

Ama hiç biri durmuyordu,
hiç biri bulut olmayı istemiyordu,
hiç biri ne ılgınları arıyordu
ne de sararmış göğsünü zilli tefin.

Ay doğunca
makaralar dönüp alaşağı edecekler göğü;
iğnelerden bir sınır kuşatacak belleği
ve çalışmayanları alıp götürecek tabutlar.

Çirkefin New York’u,
tellerin, ölümün New York’u.
Hangi meleği gizliyorsun yanağında?

Hangi pürüzsüz ses bildirecek buğdayın doğrularını?
Lekeli masallarının korkunç düşünü kim?

Hiç gitmedi gözümden, güzel kocamış Walt Whitman,
kelebeklerle dolu sakalın,
ayın eskittiği kadife omuzların,
erden Apollon bacakların,
bir kül sütunu gibi sesin;
sis gibi eski ve güzel
kamışı iğneyle delinmiş
bir kuş gibi inliyordun,
tekelerin düşmanı,
bağların düşmanı,
ve kaba kumaşların altındaki gövdelerin âşığı.
Bir an bile, yiğit erkek
kömür dağlarında, duvar ilanlarında, demiryollarında
bir ırmak olmayı, bir ırmak gibi uyumayı özleyen
göğsünde bilgisiz bir parsın
küçük acısını bırakacak o arkadaşla.

Bir an bile, kanıyla Adem, erkek,
denizdeki yalnız kişi, güzel kocamış Walt Whitman,
çünkü taraçalarda,
katılarak meyhanelerin kalabalığına,
küme küme dökülerek lağımlardan,
bacakları arasında titreyerek sürücülerin
ya da döne döne absentin sahanlıklarında,
oğlanlar, Walt Whitman, seni düşlerdi.

Ayrıca bu da! Bu da! koşuşuyorlar
pırıl pırıl, tertemiz sakalında,
kuzeyli sarışınlar, kum ülkelerinden zenciler,
bağırıp çağıran kalabalıklar
kediler, yılanlar gibi,
oğlanlar, Walt Whitman, oğlanlar
gözyaşlarıyla şaşkın, kırbaca göre et,

çizmesi ya da lokması evcilleştirenlerin.

Ayrıca bu da! Bu da! Lekeli parmakları
gösteriyor düşünün kıyısını
bir yandan yerken arkadaşın
petrol kokulu elmanı
ve türkü söylerken güneş, karınlarında
köprü altlarında oynayan çocukların.

Ama sen ne tırmalanmış gözleri arıyordun,
ne çocukların atıldığı karanlık bataklığı,
ne donmuş tükürüğü,
ne de kurbağa karnı gibi eğri yaralarını
arabalardaki taraçalardaki oğlanların
korkunun kavşaklarında ay kamçılarken onları.

Irmaksı bir çıplaklığı arıyordun sen,
tekerleği yosuna bağlayacak boğayla düşü,
acının atasını, akçiçeğini ölümünün,
gizli ekvatorunun yalımlarında inleyen.

Çünkü doğru, kişinin tadları aramaması
gelen günün kan ormanlarında.
Yaşamaktan uzak durulabilecek kıyıları var göğün
ve bir takım gövdeler kendini yenilemememeli şafakta.

Can çekişme, düş, maya ve düş.
Dünya böyle işte, dostum, durmadan can çekişme.
Kentin saatleri altında çürüyor ölüler,
savaş geçiyor milyonlarca külrengi fareyle ağlayarak,
zenginler kapatmalarına
pırlantalar veriyorlar ilerde kararacak,
ve soylu değil, iyi değil, kutsal değil yaşamak.

Kişi, dilerse, sürüp götürebilir isteğini
mercanın damarlarında, göksel çıplaklıkta.

Yarın kayaya dönecek aşklar ve Zaman
dallarda uyuyarak gelen bir meltem olacak.

Bu yüzden sesimi yükseltmiyorum,
        koca Walt Whitman,
yastığına bir kızın adını yazan
küçük çocuğa karşı;
ne dolabın karanlığında
gelinlik giyen o delikanlıya karşı
ne orospuluğun suyunu bulantıyla içen
meyhane yalnızlarına karşı,
ne de insanı sevip dudakları sessizce yanan
yeşil bakışlı erkeklere karşı.
Ama sizlere karşı, kentlerin oğlanları,
şişkin etleri, kirli düşünceleriyle,
çamur tortuları, şirretler,

sevinç çelenkleri dağıtan aşkın
uykusuz düşmanları.

Hep size karşı, gençlere
acı zehirle pis ölümü tattıran.
Hep size karşı,
Kuzey Amerika'nın *fair*yleri,
Havana'nın *pajaro*ları,
Meksika'nın *joto*ları,
Cadiz'in *sarasa*ları,
Sevilla'nın *apio*ları,
Madrid'in *canco*ları,
Alicante'nin *flora*ları,
Portekiz'in *adelaida*ları.

Yeryüzünün bütün oğlanları, güvercin katilleri!
Kadınların köleleri, süs odalarının finoları,
yelpaze sıcaklığıyla alanlara serilen,
ya da sert görünümünde baldıranın pusuya düşürülen.

Bağışlama olmasın! Ölüm
akıyor gözlerinizden
ve külrengi çiçekler yığıyor çirkefin kıyılarına.
Bağışlama olmasın! Dikkat!
Şaşkınlar, temiz yürekliler,
eskiler, bilinenler, yalvaranlar
kapasınlar yüzüne eğlence kapılarını.

Ve sen, güzel Walt Whitman, uyu kıyısında Hudson'un,
sakalın kutba doğru, ellerin açık.
Yumuşak kil ya da kar, dilin çağırıyor yoldaşları
gövdesiz ceylanını beklesinler diye.
Uyu, bir şey kalmadı geriye.
Duvarların dansı sarsıyor çayırları,
ve Amerika boğuyor kendini bir
        makina ve gözyaşı selinde
İstiyorum ki savursun en derin gecenin rüzgârı
altında uyuduğun kemerden çiçeklerle sözcükler
ve bir zenci çocuğu bildirsin altınsı beyazlara
mısır başağı kırallığının yaklaştığını.

Türkçesi: *Cevat Çapan*

KÜÇÜK SONSUZ ŞİİR

Yolu şaşırmak
varmaktır kara
kara varmak
yirmi yüzyıl otlamaktır mezarlıkların çayırında.

Yolu şaşırmak
varmaktır kadına,
ışıktan korkmayan kadına,
bir saniyede iki horozu öldüren kadına,
horozlardan korkmayan ışığa
ve karda ötemeyen horozlara.

Ama kar şaşırırsa yüreği
çıkabilir Güney yeli
ve hava aldırmadığından inlemelere
otlayacağız yine mezarlıkların çayırında.

İki dertli başak gördüm balmumundan
yanardağlardan bir manzarayı gömen
iki deli çocuk gördüm gözyaşlarıyla bir katilin
gözbebeklerini iten.

Ama iki hiçbir zaman sayı olmadı
çünkü acıdır, gölgesidir onun,
çünkü aşkın umutsuzluğa düştüğü gitardır,
çünkü kendinin olmayan bir başka sonsuzun kanıtıdır.
çünkü surlarıdır ölünün
ve cezasıdır sonsuz yeni dirilişin.
Ölüler nefret eder iki sayısından
ama iki sayısı ninni söyler uyusun diye kadınlar
ve kadın korktuğu için ışıktan

ışık titrediği için önünde horozların
ve yalnız horozlar bildiğinden karın üstünde uçmayı
sonsuza dek otlayacağız mezarlıkların çayırında.

Ignacio Sanchez Mejias için ağıt

Llanto por İgnacio Sanchez Mejias

1935

IGNACIO SANCHEZ MEJIAS İÇİN AĞIT

1
SÜSME VE ÖLÜM

Akşamüstü saat beşte.
Saat tam beşti akşamüstü.
Ak çarşaf getirdi bir çocuk
akşamüstü saat beşte.
Bir sepet kireç hazırlandı
akşamüstü saat beşte.
Gerisi ölümdü, yalnız ölümdü
akşamüstü saat beşte.

Rüzgâr savurdu pamukları
akşamüstü saat beşte.
Kristal ve nikel ekti oksit
akşamüstü saat beşte.
Boğuşur şimdi güvercinle leopar
akşamüstü saat beşte.
Ve bir kalça üzgün boynuzla
akşamüstü saat beşte.
Başladı *bordon* sesleri
akşamüstü saat beşte.
Arsenik çanlar ve duman
akşamüstü saat beşte.

Köşelerde sessiz topluluklar
akşamüstü saat beşte.
Yalnız boğanın yüreği şen!
akşamüstü saat beşte.
İnerken karın teri
akşamüstü saat beşte.

iyotla kaplanırken alan
akşamüstü saat beşte.
Ölüm bıraktı yaraya yumurtalarını
akşamüstü saat beşte.
Akşamüstü saat beşte.
Saat tam beşte akşamüstü.

Tekerlekli bir tabuttur yatağı
akşamüstü saat beşte.
kemikler, flütler çınlar kulağında
akşamüstü saat beşte.
Böğürüyordu boğa alnında
akşamüstü saat beşte.
Odası, bir gökkuşağı acıdan
akşamüstü saat beşte.
Süsen bir boru yeşil kasıklarında
akşamüstü saat beşte.
Güneşler gibi yandı yaralar
akşamüstü saat beşte
kırarken camları kalabalık
akşamüstü saat beşte.
Akşamüstü saat beşte.
Ah, o korkunç beşte akşamüstü!
Beşi gösteriyordu bütün saatler!
Beşti saat akşamın gölgesinde!

2

DÖKÜLEN KAN

Bakmak istemiyorum ona!

Söyleyin doğsun ay,
bakmak istemiyorum çünkü
Ignacio’nun kumdaki kanına.

Bakmak istemiyorum ona!

Dolunay.
Durgun bulutların atı,
boz arenası rüyaların
çitlerdeki söğütlerle.

Bakmak istemiyorum ona!
Tutuşur çünkü anılarım.
Haber verin yaseminlere
küçücük beyazlıklarıyla

Bakmak istemiyorum ona!

İneği yaşlı dünyanın
gezdirdi üzgün dilini
kuma saçılmış
kandan bir burunda
ve Guisando’nun boğaları,
yarı ölüm, yarı taş,
böğürdüler iki yüzyıl gibi
toprağı çiğnemekten yorgun.
Hayır.
Bakmak istemiyorum ona!

Çıkıyor sıralara Ignacio
Sırtlamış bütün ölümünü
Şafağı aradı
ama yoktu şafak.
Güvenli profilini arıyor
düş şaşırtıyor yolunu.
Güzelim gövdesine baktı
açılmış kanıydı bulduğu.
Bak demeyin bana!

Duymak istemiyorum fışkırmayı
gittikçe zayıflayan;
sıraları aydınlatan fışkırmayı
saçılıp kadifeye ve meşinine
susamış bir kalabalığın.
Kim söylüyor yaklaşmamı!
Bak demeyin bana!

Kapatmadı gözlerini
görünce boynuzları yanında,
ama korkunç anneler
kaldırdılar başlarını.
Ve yükseldi çiftlikler boyunca
gizli seslerin yeli,
göksel boğaları çağırırken
solgun sisin çobanları.
Yoktu Sevilla'da bir prens
onunla boy ölçüşecek,
ne onunki gibi bir kılıç
ne öyle yalın bir yürek
Aslanlardan bir ırmaktı
akıl almaz gücü,
mermer bir gövdeydi sanki
kusursuz bilgeliği.
Bir Endülüs Roması havası
yaldızlardı başını

zekâdan ve bilgiden
bir sümbüldü gülüşü.
Ne güreşçiydi alanda!
Ne yaman köylü dağlarda!
Nasıl inceydi başaklara karşı!
Nasıl sert mahmuzlara!
Kırağılara nasıl yumuşak!
Nasıl da göz alırdı panayırda!
Nasıl heybetliydi
karanlığın son *banderilla*larıyla!

Ama sonsuz bir uykuda şimdi.
Şimdi yosunlar ve otlar
usta parmaklarla
açıyor kafatasının çiçeğini.
Geliyor şimdi türkü söyleyerek kanı:
türkü söyleyerek bataklıklar, çayırlar
boyunca
kayarak donmuş boynuzlardan,
sendeleyip siste cansız,
bin toynak üstünde tökezleyerek
uzun, karanlık, üzgün bir dil gibi
acılardan bir göl yapmaya
yıldızlı Guadalquivir'in orda.
Ah, ak duvarı İspanya'nın!
Ah, kara boğası acının!
Ah, katı kanı Ignacio'nun!
Ah, damarlarındaki bülbül!
Hayır.
Bakmayacağım ona!
Hiçbir kadeh taşıyamaz onu,
hiçbir kırlangıç içemez,
hiçbir ışık ayazı soğutamaz,
ne bir türkü, ne bir zambak seli,
hiçbir kristal gümüşle kaplayamaz.
Hayır.

Bakmayacağım ona!

3

UZATILMIŞ GÖVDE

Düşlerin inlediği bir alındır taş
ne kıvrılan suları var ne donmuş selvileri.
Zamanı taşıyan bir omuzdur taş
gözyaşı ağaçları, şeritler, gezegenlerle.

Kurşuni yağmurlar gördüm dalgalara koşan
kaldırıp incecik delik deşik kollarını,
yakalanmasın diye uzanmış taşa
ellerini çözüp kanı emmeyen.

Taş toplar çünkü tohumlarla bulutları,
tarlakuşunun iskeletini, yarıgölgenin kurtlarını
ama ne ses verir, ne kristal, ne ateş
yalnız arenalar, arenalar, duvarsız nice arenalar.

Yatıyor şimdi taşın üstünde soylu Ignacio.
Her şey bitti; ne oluyor? Bakın yüzüne:
ölüm solgun kükürtle kaplamış
karanlık bir minotorun başını yerleştirmiş.

Her şey bitti. Yağmur işliyor ağzına.
Hava çılgın gibi bırakıyor çökük göğsünü,
ve sırılsıklam karın gözyaşlarından
Aşk ısıtıyor kendini sürülerin üstünde.

Ne diyorlar? Leş kokuyor sessizlik.
Buradayız işte uzatılmış gövdeyle sönüp giden
bir zaman bülbülleri olan o kusursuz biçim
doluyor şimdi dipsiz deliklerle.

Kim katlıyor kefeni? Dediği doğru değil!

Türkü söyleyen yok burada, kimse
        ağlamıyor köşebaşında,
ne mahmuz vuran biri var, ne yılanı korkutan:
bir şey istemiyorum burada açılmış gözlerden başka
bakayım diye durup dinlenmeden bu gövdeye.

Gür sesli adamlar olsun istiyorum burada.
Atları yatıştıran, ırmakları çeviren:
iskeletleri ses veren, güneş ve
çakmaktaşı dolu bir ağızla türkü söyleyen.

Onlar olsun istiyorum burada. Bu taşın önünde.
Dizginleri kopmuş bu gövdenin önünde.
Göstersinler bana var mı bir çıkış yolu
ölümün kıskıvrak bağladığı bu kaptan için.

Bir ağıt göstersinler bana ırmaklar gibi
tatlı sisleri, dik kıyılarıyla,
taşısın diye Ignacio’nun gövdesini, yitirsin diye
duymadan çifte soluğunu boğanın.

Yitirsin diye yuvarlak arenasında ayın,
çocukken kendini yaslı, sessiz bir boğa sanan;
yitirsin diye balıkların şakıdığı gecede
donmuş dumanın beyaz çalılarında.

Örtmesinler yüzünü ak mendillerle
alışsın istiyorum taşıdığı ölümüne.
Git, Ignacio: Duyma sıcak böğürmeyi.
Uyu, uç dinlen: Deniz bile ölür!

4

OLMAYAN CAN

Ne boğa biliyor seni ne incir ağacı,
ne atlar ne evindeki karıncalar.
Ne çocuk biliyor seni ne de ikindi
çünkü ölüsün sen sonsuza kadar.

Ne taşın sırtı biliyor seni,
ne içinde çürüdüğün siyah saten.
Bilmiyor seni sessiz anıların
çünkü ölüsün sen sonsuza kadar.

Sedef kabuktan borularla gelecek güz,
buğulu asmalar, kümelenmiş tepelerle,
ama kimse bakmayacak gözlerine
çünkü ölüsün sen sonsuza kadar.

Çünkü ölüsün sen sonsuza kadar
bütün ölüleri gibi yeryüzünün,
bütün ölüleri gibi unutulmuş
cansız bir köpekler yığınında.

Kimse bilmiyor seni. Kimse. Ama türkünü
        söylüyorum ben.
Profilini söylüyorum geleceğe, inceliğini.
Anlayışının dile destan olgunluğunu.
Ölüme iştahını senin, ağzındaki tada.
Yiğit neşendeki kederi söylüyorum.

Kolay doğmaz, eğer doğarsa,
böyle katıksız, böyle güngörmüş Endülüslü.
İnceliğinin türküsünü söylüyorum inleyen kelimelerle
anarak üzgün bir yeli zeytin ağaçlarında.

Tamarit Divanı'ndan

Divan del Tamarit

1936

SEZİLMEMİŞ AŞKA GAZEL

Karnındaki karanlık manolyanın
Kimseler anlamadı kokusunu,
Acıttığını kimseler bilemedi
Dişlerinle sıktığın o aşk kuşunu.

Binlerce Acem tayı uykuya yattı
Alnının ay vurmuş alanında,
O senin kar düşmanı göğsünü
Kucaklarken dört gece kollarımla.

Bakışın, tohumların solgun dalıydı
Alçılar, yaseminler arasından.
Aradım vermek için yüreğimde
O fildişi mektupları her zaman diyen.

Her zaman: acımın bahçesi benim
Gövden her zaman, her zaman şaşırtıcı
Damarlarının kanıyla dolu ağzım,
Ağzın ölümüm için söndürdü ışığını.

Türkçesi: *Ülkü Tamer*

ACI KÖKE GAZEL

Acı bir kök var
ve bin taraçası dünyanın.

En küçük el bile
kıramaz suyun kapısını.

Nereye gidiyorsun, nereye, nereye?
Bin penceresi var göğün
-mor arıların savaşı-
ve bir acı kök.

Acı.

Sızlar ayağın tabanında,
içinde yüzün,
ve sızlar yeni kesilmiş
ağacında gecenin.

Aşk, düşmanım benim,
Isır acı kökünü!

KARANLIK ÖLÜME GAZEL

Elmaların rüyasını uyumak istiyorum
Kurtulmak için mezarların patırtısından,
O çocuğun rüyasını uyumak istiyorum
Yüreğini kabarmış denizlerde kesmeye kalkan.

Duymak istemiyorum bir daha
Ayrılmadıklarını ölülerin kanlarından,
Durmadan su istediğini çürümüş dudakların,
Zulümlerini çimenin, bilmek istemiyorum,
Ne de bir yılan ağzıyla çalıştığını ayın
Güneş doğmadan.

Uyumak istiyorum biraz,
Biraz, bir dakika, bir yüzyıl;
Ama herkes bilmeli ölmediğimi,
Küçük bir arkadaşı olduğumu rüzgârların,
Gözyaşlarımın büyük gölgesi olduğumu,
Bir altın olduğunu dudaklarımda, solmayan.

Beni bir peçeyle örtün şafakta,
Yumruklar dolusu karınca fırlatacak şafak çünkü
    üstüme
İyice ıslatacak derisini
Kıskaçları kaysın diye akrebin kunduramdan.

Uyumak istiyorum çünkü elma rüyalarını,
Beni silecek ağıtlar öğrenmeye topraktan;
Yaşamak istiyorum çünkü o karanlık çocukla
Yüreğini kabarmış denizlerde kesmeye kalkan.

Türkçesi: *Ülkü Tamer*

SABAH PAZARINA GAZEL

Görmek istiyorum geçtiğini
Elvira kemerinden
adını öğrenmek
ağlamaya başlamak için.

Hangi gri ay saat dokuzda
çekti yanaklarından kanı?
Senin tohumunu kim toplar
karda parlayan alevin?
Öldürür kristalini
hangi kısa kaktüs iğnesi?

Göreceğim geçtiğini
Elvira kemerinden,
gözlerini içmek
ağlamaya başlamak için.

Nasıl çınlar pazarda
beni azarlayan sesin!
Buğday yığınlarında
nasıl kendinden geçmiş karanfil!
Nasıl uzağım yanındayken
nasıl yakınım gittiğin zaman!

Göreceğim geçtiğini
Elvira kemerinden,
kalçalarını duymak
ağlamaya başlamak için.

SUDA YARALANAN
ÇOCUĞA KASİDE

İnmek istiyorum kuyuya,
Tırmanayım duvarlarına Granada'nın,
Bakmak için o yüreğe, yırtılan,
Parçalanan, suların karanlık vuruşuyla.

Yaralı çocuk inliyordu
Kırağıdan bir taçın altında.
Havuzlar, sarnıçlar, çeşmeler
Kaldırdılar kılıçlarını rüzgâra.
Sevgi coşkunlukları, yaralayan kıyılar,
Gece fısıltıları, nasıl bir beyaz ölüm!
Nasıl parçalıyordu ışık çölleri
Bütün kumlarını şafağın!
Yalnızdı çocuk,
Şehir uyumuştu boğazında.
Düşlerinden fışkıran bir su
Aktı denizin aç yosunlarına.
Çocukla acısı, karşı karşıya,
İki yeşil yağmurdu, birbirine sarılan.
Çocuk yere uzandı,
Acısı usul usul eğildi omuzuna.

İnmek istiyorum kuyuya,
Öleyim ölümümü ağızlar dolusu;
Görmek için suda yaralanan çocuğu
Dolduraym yüreğimi yosunlar, yosunlarla.

Türkçesi: *Ülkü Tamer*

AĞITA KASİDE

Kapadım balkonumu
duymak istemiyorum çünkü ağıtları,
ama külrengi duvarlar arkasından
bir şey duyulmuyor ağıttan başka.

Ne kadar az melek var şarkı söyleyen,
ne kadar az köpek var havlayan,
ve avucuma sığan bin keman.

Ama kocaman bir köpektir ağıt,
ağıt kocaman bir melektir,
kocaman bir keman,
gözyaşları susturuyor rüzgârı,
bir şey duyulmuyor ağıttan başka.

GÜLE KASİDE

Gül
aramadı şafağı:
sonsuzca dalında,
bir başka şeyi aradı.

Gül,
ne bilgiyi ne gölgeyi aradı:
etin ve düşün sınırını,
bir başka şeyi aradı.

Gül aramadı gülü.
Gökte kıpırtısız
bir başka şeyi aradı.

KARANLIK GÜVERCİNLERE KASİDE

Defnenin dallarında
iki karanlık güvercin gördüm.
Biri güneşti,
öbürü ay.
Komşucuklarım, dedim:
Nerde benim mezarım?
Kuyruğumda, dedi güneş.
Boğazımda, dedi ay.
Ve yürürken
belime kadar toprakta
iki kartal gördüm mermerden
ve çıplak bir kız.
Biri öbürüydü
kız hiçbiri.
Kartalcıklarım, dedim:
Nerde benim mezarım?
Kuyruğumda, dedi güneş,
boğazımda dedi ay.
Defnenin dallarında
iki karanlık güvercin gördüm.
Biri öbürüydü
ikisi hiçbiri.

Karanlık Aşk Soneleri’nden

Sonetos del Amor Oscuro

1935-1936

TATLI YAKINMA SONESİ

Korkuyorum yitirmekten tansığını
heykel gözlerinin, gecenin
yanağıma koyduğu vurguyu
soluğunun kimsesiz gülünü.

Acı çekiyorum bu kıyıda
dalsız bir kütük olmaktan; en acısı
ne çiçeğim var, ne meyva ne de balçık
beslemek için çilemin kurdunu.

Gömük hazinemsen sen benim,
çarmıhımsan, ıpıslak kederimsen,
bir köpeksem beyliğinde senin,

bırak kalsın bende benim olan
ve süsle ırmağının sularını
terk edilmiş güz yaprağımla benim.

MEKTUP SONESİ

İçimdeki aşkım benim, yaşayan ölümüm,
boş yere bekliyorum yazdığın sözcükleri,
ve düşünüyorum da, solan çiçeklerle,
yitiririm seni yaşarsam kendim olmadan.

Ölümsüzdür hava, taş devinimsiz
bilmeden gölgeyi, sakınmadan.
İçteki yürek gerek duymaz
ayın döktüğü donmuş bala.

Ama dayandım ben. Tırmaladım damar-tellerimi
kaplan ve güvercin, belinin üstünde,
ak zambaklarla ısırıkların düellosu.

Doldur, o zaman, sözlerinle çılgınlığımı
ah, bırak yaşayayım dinginliğimde
ruhun gecesi her zaman karanlık.

ŞAİR TELEFONDA SEVGİLİSİYLE KONUŞUYOR

Suladı sesin yüreğimin kumulunu
şu şirin tahta kulübede.
Çiçek açtı bahar güneyinde ayaklarımın
kuzeyinde alnımın bir eğrelti çiçeği.

Bir ışık çamı dar boşluğun içinde
türkü söyledi tansız, kaynaksız
ve kan ağlayan içim ilk defa
umut taçları astı çatıya.

Aktı içime o tatlı, uzak ses.
O tatlı, uzak ses tazeledi beni.
Tatlı, uzak, boğuk ses.

Karanlık, yaralı bir geyik kadar uzak.
Ve karda bir hıçkırık kadar tatlı.
Tatlı ve uzak ta iliklerimde.

ŞAİR SEVGİLİSİNE “BÜYÜLÜ KENT” CUENCA’YI SORUYOR

Sevdin mi suyun damla damla
kurduğu kenti çamların ortasında?
Gördün mü düşleri, yüzleri, yolları
havanın kamçıladığı acı duvarını?

Gördün mü mavi çatlağını kırık ayın
Jucar’ın kristalle, tatlı seslerle ıslattığı?
Öptü mü alıçlar ellerini
uzak taşı aşkla taçlandıran?

Hatırlar mısın beni, tırmanırken sen
yılanın katlandığı sessizliğe,
cırcırböceklerinin, gölgelerin
mahpusunu?

Görmedin mi saydam havada
sevincin, kederin yıldızçiçeğini
sana gönderdiğim tutuşan yüreğimden?

UYKUSUZ AŞKIN GECESİ

Üstümüzdeydi gece, dolunay vardı,
sen gülmüştün ben başlayınca ağlamaya.
Bir tanrı gibi bakıyordun tepeden
Gözyaşlarım bir zincirdi güvercinlerden, anlardan.

Altımızdaydı gece. Acının kristali,
ağladın derin uzaklıklar boyunca.
Bir salkımdı acım cançekişmelerden
senin kırılgan kum yüreğinin üstünde.

Sürükledi yatağa ikimizi şafak,
dayadık ağzımızı buz kesmiş
bir kan fıskiyesine sonsuza akan.

Girdi güneş içeri kapalı balkondan
ve uzattı dalını yaşamın mercanı
kefenlenmiş yüreğimin üstüne.

İki şiir

ENDÜLÜSLÜ DENİZCİLERİN GECE TÜRKÜSÜ

Cadiz'den Cebelitarık'a
yol ne güzel!
Anlıyor deniz iççekişlerimden
benim geçtiğimi.

Ah, kız, kız,
ne çok tekne var Malaga limanında!

Cadiz'den Sevilla'ya
ne çok limoncuk var!
Anlıyor limon bahçesi iççekişlerimden
benim geçtiğimi.

Ah, kız, kız,
ne çok tekne var Malaga limanında!

Sevilla'dan Carmona'ya
bir tek bıçak yok.
Kesiyor yarım ay
ve geçiyor hava, yaralı.

Ah, delikanlı, delikanlı,
dalgalar alıp götürüyor atımı.

Ölü tuzlalarda
unuttum aşkım seni.
Kim bir yürek isterse
unutuşu istesin benden.

Ah, delikanlı, delikanlı,

dalgalar alıp götürüyor atımı!

Deniz yutar seni
Cadiz gelme bu yana.
Ayağa kalk Sevilla
boğulmayasın ırmakta.

Ah, kız!
Ah, delikanlı!
Yol ne güzel!
Ne çok tekne var limanda
ve alanda ne soğuk!

HER TÜRKÜ

Her türkü
dingin sularıdır
aşkın.

Her yıldız
dingin suları
zamanın.
Bir düğümü
zamanın.

Ve her iççekiş
dingin suları
haykırışın.

NOTLAR

Sayfa

38 *Yahuda*. İlkçağ'da Filistin'in güney bölümüne verilen ad.

44 *Malagueña*. Malaga halk türküsü ve dansı.

75 *Çingene Romansları* üzerine şöyle diyor Lorca: "Romanslarda değişik kahramanlar var gibi görünüyorsa da, gerçekte bir tane var: Granada. Çingene adını taşısa da, kitap bir bütün olarak Endülüs'ün şiiridir. Çingene, dedim, çünkü çingene yurdumun en seçkin, en derin ve aristokratik öğesidir. Yurdumun yaşam biçimini en iyi onlar temsil ederler. Endülüs'ün ve evrensel gerçeğin alfabesini, kanını ve ateşini en iyi onlar korurlar. Bir tek kahraman var, o da Acı, bir yaz gecesi kadar koyu ve uçsuz bucaksız."

Çingene Romansları'nı "Yaratıcı Deney" adlı yapıtında parlak bir biçimde inceleyen C.M. Bowra'nın yazısından bir bölümü buraya aktarıyorum:

(...) Bu yapıtta Lorca modernizmin en önemli derslerini özümlerken aşırı yönlerinden kaçındı. Ses tonunu olağanüstü biçimde korudu. Romanslar'ı okurken, her şeyi Çingenelerin gözüyle gördüğümüz ya da duygularını kesinleştirebilseler böyle görürlerdi duygusunu sürekli koruruz. Olağanüstü kavrayışıyla Lorca, modern yöntemini ilkel bir görüntüye oturtur. Onun gizeme, akıldışı davranışlara, evrendeki büyülü güçlere, akla egemen olan tutkunun doğurduğu yanılsamalara duyarlığı yalnızca Çingeneler için geçerli olmakla kalmaz izlenimci yöntemine de kusursuz bir biçimde ayarlanır. (...) Lorca'daki tümüyle şiirsel olan çekicilik konuya çok şey borçludur. Ele aldığı konudan ötürü büyük anlatım risklerine giren Lorca başarısından emindir. Çünkü ne de olsa, Çingeneler de yaşama yaklaşımlarında şairler gibi içgüdüsel sezgilerini kullanan insan varlıklarıdır. Böyle bir konuyu ele alıp çağının önemli sorunlarını göz ardı etti diye suçlamak haksızlık etmek olur Lorca'ya: Onun Çingeneleri aynı bölgeden ve aynı sınıftan gelen İspanyollardan temelde çok az ayrılan, Güney İspanya'nın alçakgönüllü insanlarıdır. Lorca tanıyordu bu topluluğu ve düş gücünü, merakını uyandıran, yeteneklerini seferber eden, özel yakınlık duyduğu bu insanları yazması doğaldı. Sonuçta bize kalan çağımızda özel bir yeri olan bir kitaptır. Çünkü Romancero Gitana son derece uygar bir şairin bakış açısının pek çok yönden en basit erkek ve kadının bakış açısına uyduğunu göstermekle kalmayarak, modern duyarlığı yansıtmak için bulunmuş yeni araçların kentsel, karmaşık konularla sınırlı olmadığını, ilkel sayılabilecek bir bilincin güç anlaşılır düş dünyasına ve çapraşık tutkularına büyük bir başarıyla uygulanabileceğini de ortaya koymuştur.

79 Yarı pagan, yarı Hıristiyan Ermiş Cristobal İspanyol folklorunda ve Çingene mitolojisinde sık rastlanan bir Pan figürüdür. Öykü, Daphne-Apollo ve Orithya ile rüzgâr-tanrı Boreas efsanelerini hatırlatır.

81 Salvador Dali'nin, "bir öyküsü var gibi görünse de aslında yok," dediği *Uyurgezer Romans*'la ilgili olarak Lorca'nın "kimse bilmiyor ne olduğunu, ben bile" dediği söylenir.

84 Şiirin asıl adı “Sadakatsiz Evli Kadın” anlamına gelen *La Casada Infiel*’dir. Şairin kardeşi Francisco:

Aldım onu ırmağa götürdüm
İnandım da kız olduğuna
oysa evlinin tekiymiş

diye başlayan türküyü ağabeyiyle birlikte bir katır sürücüsünden dinlediklerini aktardıktan sonra şöyle diyor: “Bir süre sonra, bu şiirden konuşurken Federico’ya katır sürücüsünün türküsünü hatırlattım. Türküyü tümüyle unuttuğuna büyük bir şaşkınlıkta tanık oldum. Türkünün ilk üç dizesinin, şiirin bütünü gibi kendisinin olduğunu düşünüyordu. Dahası, ısrarımdan hoşlanmamışa benziyordu, çünkü yanıldığıma inandı hep.”

4. dize. Her yıl 25 Temmuz’da Ermiş Yakup adına büyük bir yaz ortası şenliği düzenlenir. İspanya’nın koruyucusu sayılan Yakup şenliği gecesinde her şey özellikle İspanyolların davranış biçimlerine uygun olmalıdır.

86 3. dize. “Soledad” İspanyolca’da yalnızlık anlamına gelir

88 20. dize. Torera. Bir boğa güreşi tarzı.

28. dize. “Üç köşeli beş şapka” ile bunları giyen İspanyol korucuları kastediliyor.

90 16. dize. Veronika. Boğa güreşinde güreşçinin elindeki kumaşı iki eliyle boğanın önüne uzatarak beklemesi.

99 “Şair New York’da”da yer alan şiirler, 1929 Haziran’ı ile 1930 Mart’ı arasında, Lorca’nın Columbia Üniversitesi tarafından davet edildiği New York’da ve Havana’da yazıldı. “New York korkunç geliyor insana, ama sırf bu yüzden gitmek istiyorum oraya,” diye yazıyordu Lorca.

Şairin ABD’yi ziyareti, 1929 Ekim’inde Wall Street’in çöküşüyle başlayan Büyük Bunalım yıllarının ilk evresine rastlar.

12
7 Ignacio Sanchez Mejias dönemin en ünlü boğa güreşçisi ve Lorca’nın yakın dostuydu. Birkaç kez yalnızca edebiyat ve flamenkoyla uğraşmak üzere güreşi bıraktı. Arenalara son kez döndüğünde kırk yaşının üstündeydi. 1934’te bir boğa güreşinde öldü.

12
9 17. dize. Bordon. Yaylı çalgılarda bas sesi veren tel.

13
1 19 dize. “Guisando boğaları”yla Roma döneminden kalma boğa heykelleri kastediliyor.

13
2 28 dize. Banderilla. Boğa güreşinde hayvana saplanan küçük kargı.

13
4 16 dize. Minotor. (Minotaurus). Yunan mitolojisinde gövdesi insan, başı boğa biçimindeki yaratık.

13
9 “Tamarit” Granada yakınlarında, Lorca ailesinin de arazisi bulunan bölgeye Araplar’ın verdiği ad.

15
1 Karanlık Aşk Soneleri Lorca’nın öldürülüşünden 46 yıl sonra bulunarak yayımlanabildi.

Soneler vezin-uyak düzenine uyulmadan serbest biçimde çevrildi.